

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

"And if you don't have a family, where will you go?"

-En kvalitativ studie kring barnens väg in i det ghananska samhället efter tiden på
barnhemmet.

SQ1562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå
Vårterminen 2015
Författare: Kim Ericsson, Hanna Ekström och Aida Nauti
Handledare: Lars Rönnmark

Abstrakt

Titel: "And if you don't have a family, where will you go?" En kvalitativ studie kring barnens väg in i det ghananska samhället efter tiden på barnhemmet.

Författare: Aida Nauti, Kim Ericsson och Hanna Ekström

Nyckelord: Barnhem, Ghana, Integration, Stigmatisering, Framtid

Studiens syfte är att undersöka hur barnen på ett privat barnhem i Ghana ser på sin framtid. Syftet är också att undersöka hur socialarbetare tänker generellt kring barns från barnhems möjligheter och svårigheter till att integreras i samhället. De frågeställningar vi har för att nå vårt syfte lyfter hur barnen på ett privat barnhem ser på sina förutsättningar för framtiden, hur barnhem arbetar för att förbereda barn för livet efter barnhemmen samt vilka möjligheter och svårigheter det finns för barn på barnhem att bli en del av samhället. Vi spenderade fem veckor i Ghana där besökte vi barnhemmet Nyamekye. Vi genomförde åtta intervjuer; fyra med barn från Nyamekye, en med en ung man som tidigare i sitt liv bott på ett annat barnhem och sedan tre med vuxna som arbetar med socialt arbete. Studiens teoretiska perspektiv är socialisation, symbolisk interaktionism, stigma och stämpling. Vi har använt oss av tidigare forskning, som behandlar stigma och integration för barn som växer upp på barnhem. Intervjuerna transkriberades och översattes till svenska. Vi använde oss sedan av en tematisk metod. De teman vi valde är utbildning, framtid och stigma. Vårt resultat och analys visade att barnen har en positiv syn på sin framtid och inte ser några hinder för att bli en del av samhället efter barnhemmet. De professionella talade kring barnens framtid utifrån ett flertal svårigheter gällande avsaknad av familj och stigma. De slutsatser som kunde dras var att de barn vi intervjuade och de professionella har helt olika bilder kring barns framtidsutsikter och möjligheter till integration. I Ghana ses barn på barnhem som en homogen grupp vilket kan påverka dem negativt i deras möjligheter att bli en del av samhället.

Förord

Vi vill börja med att tacka några av de personer som har gjort vår resa och undersökning genomförbar. Ett stort tack går till Johan Stenman som hjälpte oss att få ett större stipendium. Ett stort tack går också till Ucklum och Spekeröds församling som även de bidrog med stipendium. Stort tack till er alla, ni gjorde resan möjlig för oss! Vi vill även tacka samtliga intervjupersoner, utan era ord hade vår undersökning inte kunnat äga rum. Det allra största tacket riktas till alla de underbara barn vi mött på barnhemmet, ni är fantastiska och ni har lärt oss så mycket! Vi vill också tacka vår handledare Lars Rönnmark, för att du alltid är så positiv. Tack för att du redan från start stöttade oss då vi endast hade en vag tanke om vad vi skulle skriva om och hur resan skulle gå till väga. Ett varmt tack går även till Kofi Nkrumah som hjälpt oss med allt praktiskt samt alla kulturella skillnader vi stött på. Tack för husrum, alla platser du visat oss och alla skratt!

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställningar.....	2
1.3 Bakgrund	2
1.3.1 Presentation av barnhemmet Nyamekye.....	2
1.3.2 Generell information kring barnhem i Ghana	4
1.4 Den ghananska kontexten.....	6
1.4.1 Synen på familj i Ghana	6
1.4.2 Barnsynen i Ghana	6
1.5 Avgränsningar.....	7
1.6 Förförståelse	7
1.6.1 Aida	8
1.6.2 Kim och Hanna.....	8
1.6.3 Gemensam	8
1.7 Disposition.....	9
1.8 Relevans för socialt arbete	9
2 Tidigare forskning.....	11
2.1 Litteratursökning.....	11
2.2 Urval av tidigare forskning	12
2.3 Forskningen	13
2.3.1 Stigma- lokalbefolkningens syn på barn på barnhem	13
2.3.2 Integration- nyckeln till framgång	14
2.3.3 Vad händer sedan?	16
3 Teoretiska utgångspunkter.....	18
3.1 Urval av teori.....	18
3.2 Teorier	19
3.2.1 Socialisation	19
3.2.2 Symbolisk interaktionism.....	20
3.2.3 Stigma och stämpling	22
4 Metod.....	24
4.1 Kvalitativ metod.....	24
4.2 Intervjuavsnitt	25
4.2.1 Informanter	25
4.2.2 Förberedelser för intervjuer	26
4.2.3 Genomförande av intervjuer.....	26

4.2.4 Intervju med barn.....	27
4.2.5 Intervju över kulturella gränser	28
4.3 Etiska principer.....	28
4.4 Vår roll	30
4.5 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	31
4.5.1 Reliabilitet	31
4.5.2 Validitet.....	32
4.5.3 Generaliserbarhet.....	33
4.6 Bearbetning av data och analysmetod.....	33
4.7 Arbetsfördelning	36
5 Resultat och analys	37
5.1 Presentation av intervjupersoner	37
5.2 Empiri 1	37
5.2.1 Kunskap.....	38
5.2.2 Insatser.....	39
5.3 Empiri 2	42
5.3.1 Utbildning.....	43
5.3.1.1 Barnens akademiska utbildning.....	43
5.3.1.2 Livskunskap, normer och värderingar.....	45
5.3.2 Framtid	47
5.3.2.1 Förberedelser från barnhemmen.....	48
5.3.2.2 Barnens syn på sin framtid.....	52
5.3.3 Stigma.....	54
5.3.3.1 Avsaknad av familj.....	55
5.3.3.2 Sympati.....	59
5.3.3.3 Beteende, utveckling och uppfostran.....	62
6 Slutdiskussion	65
6.1 Diskussion och slutsatser.....	65
6.2 Vidare forskning.....	68
7 Referenser.....	70
Bilagor.....	72
Intervjuguide barnen:	72
Intervjuguide professionella:	73
Intervju med Kodjo.....	74
Intervju med Atta	75

1 Inledning

Unicef (2012) redogör för att det finns uppskattningsvis en miljon föräldralösa barn i Ghana. Utav dessa barn bor cirka 10 000 på barnhem runt om i landet (Doktor Kwabena, 2015). Detta innebär att varje år ska många av dem ”slussas” ut från barnhemmen och bli en del i det ghananska samhället. Dessa barn står utan familjer, stöd och utan någon som tar hand om dem. Sommaren 2014 arbetade Aida som volontär på barnhemmet Nyamekye i Ghana. Hon mötte en bråkdel av den stora andel barn som är föräldralösa och bor på barnhem. Denna resa blev början till vår studie. En studie som kom att handla om de barn som inte har någon eller något. De som står utan familj och på så sätt även står utanför samhället. De är barn som lever i ett samhälle som blir allt mer individualiserat och samtidigt saknar alla förmåner en välfärdsstat har. Vi ställde oss frågan; vilken framtid går dessa barn till mötes? Med vår undersökning vill vi få en större förståelse och kunskap för hur barnens framtid ser ut. Hur de själva ser på sina möjligheter, vilka hinder de kan tänkas stöta på samt ta reda på hur det arbetas för att förbereda barn för ett liv efter barnhemmen. För att ta reda på detta bedrevs en stor del av undersökningen i Ghana.

1.1 Problemformulering

“Children need families to successfully integrate and thrive in the society, as the family is the best context for a child to successfully develop” (Department of social work in Accra, 2015). Detta skriver Sociala myndigheten i Accra, samtidigt som de redogör för en oroväckande ökning av antal barnhem i Ghana som inte är godkända och licensierade av de sociala myndigheterna. När vi började läsa kring situationen för föräldralösa barn i Ghana, läste vi på de sociala myndigheternas hemsida att det ghananska samhället ser på barn på barnhem som en stigmatiserad grupp. De beskrev att avvisande och exkludering av dessa barn är vanligt förekommande. Det framkommer även att risken när man växer upp på barnhem, kan vara att barn inte betraktas som en egen individ utan istället osynliggörs och betraktas som en del av en större ”massa” av föräldralösa barn. Det stod även att barn som växer upp på barnhem har större risk till att bli kognitiva och emotionellt hämmade, och att de har större risk för att hamna utanför skolsystemet (Department of social work Accra, 2015). Redogörelserna för vilka konsekvenserna blir när man växer upp på barnhem är

omfattande. Vad vi har funderat över i detta sammanhang är att vi saknar ett annat perspektiv, nämligen hur barn ser på den stigmatisering som de sociala myndigheterna beskriver och hur dessa barn ser på sina möjligheter och framtid. Vi ställde oss även frågan hur det arbetas för att förbereda barn för livet efter barnhemmen? Vi intresserar oss därmed för hur framtiden och möjligheterna ser ut för barn på barnhem. Vilka insatser som utformas för att dessa barn ska få likvärdiga möjligheter att inkluderas i samhället och på så vis en chans till en gynnad framtid. Vi lägger fokus vid barnens berättelser och tankar kring deras framtid och hur de upplever möjligheterna till ett gott liv. För att få en bredare bild har vi även intervjuat en socialarbetare som jobbar just med barn samt en forskare som arbetar på Department of social work i Accras universitet och forskar kring vad som händer med de barn som är på väg ut från barnhem.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår uppsats är att undersöka hur barnen på ett privat barnhem i Ghana ser på sin framtid. Syftet är också att undersöka hur socialarbetare tänker generellt kring barn på barnhems möjligheter och svårigheter till att integreras i samhället.

- Hur upplever barnen på det privata barnhemmet deras egna förutsättningar för framtiden?
- Hur arbetar barnhem för att förbereda barn för livet efter barnhemmen?
- Vilka möjligheter och svårigheter finns det för barn på barnhem att bli en del av samhället?

1.3 Bakgrund

1.3.1 Presentation av barnhemmet Nyamekye

Undersökningen bedrevs till stor del på barnhemmet Nyamekye som är ett privat vinstdrivande barnhem. Det startades år 2006 av kusinerna Madame Charity och Atta. De hade då tio barn som bodde på barnhemmet. Idén om att starta barnhem fick de efter att ha åkt runt i fattiga byar, där de mött flera hemlösa barn. De tog hand om några barn, placerade dem på ett barnhem för att se hur det skulle fungera; för att se om barnens situation kunde förändras till det bättre genom att bo på barnhem. Snart följde de upp barnens situation, varpå de förstod det som att barnen hade det bättre på barnhem genom att ha tillgång till mat, kläder och någon som såg efter dem. Madame

Charity och Atta bestämde sig därför för att starta ett eget barnhem. För att allt fler skulle få vetskap om barnhemmet, anordnade Madame och Atta fester på barnhemmet där de bjöd in lokalinvanarna. Många ansåg att detta barnhem var en plats för barnen där de kunde få en ny start på livet, en plattform med ljusare framtidsutsikter. Ryktet om barnhemmet spreds och snart blev de sponsrade av en volontärorganisation som heter SITO, från dem får Nyamekye bidrag för varje volontär som åker dit. Även volontärorganisationen Volontärresor i Sverige har sponsrat barnhemmet med bidrag och volontärer.

Idag är Nyamekye ett barnhem med närmare 85 barn, i alla möjliga åldrar. Alla med olika bakgrunder och erfarenheter, men med den gemensamma nämnaren att de saknar en eller båda föräldrar.

Det första man ser när man kommer till barnhemmet från byn, är att det är enväldigt öppen yta. I mitten finns en liten lekpark som sponsrades av en organisation i USA. Längre fram kommer barnens sovsalar – uppdelad mellan flickor och pojkar. Det finns även en matsal för barnen, i anslutning till köket. I tre byggnader hålls lektioner för barn i olika åldrar, där den högsta årskursen är årskurs sex för barn mellan 12-13 år. En vanlig dag ser ut på följande sätt: lektionerna startar klockan åtta på morgonen, och fortsätter ända till klockan tre på eftermiddagen. Det är efter skolan som sysslorna börjar; främst för de äldre barnen. Efter skolan, radas de mindre barnen upp i led för att duscha vilket ett av de äldre barnen har som ansvar att sköta. Något annat av de äldre barnen skickas ut till byn för att köpa ingredienser till middagen. Någon stoppar ett slagsmål bland de mindre barnen och bestraffar dem genom slag och skrik i uppfostringssyfte. Några av de äldre, och små barnen, övar på traditionella danser och andra barn klappar händerna i takt till trummorna. Några av de mindre barnen sitter tillsammans och tvättar sina skolkläder som de har haft under dagen, för att de ska hinna hängas upp, torkas och vara rena till morgondagen. När det är dags för mat delas den ut till de mindre barnen först och går stegvis upp i åldrarna. Med tanke på hur dagen fylldes med olika sysslor bland de äldre barnen, förstod vi inte hur de hade möjlighet till att avsätta tid för läxor och uppgifter från skolan. Med tanke på att den fysiska omsorgen och omhändertagandet var de äldre barnens uppgift undrade vi om någon ser efter dem. Vi ställde oss frågan, hur många barn hamnar i skymundan? Hur många barn är de som inte blir sedda?

Under en dag hände mycket på Nyamekye och uppriktigt sagt kände vi oss tomma

på energi mot slutet av dagen. Det var många intryck och mycket av vad vi såg gav blandade känslor. Det var känslor av frustration när slagen kom från en vuxen eller ett äldre barn mot ett mindre barn, när vi hörde gråt från flera barn från olika håll och vi inte kunde trösta alla eller när barnen bråkade och slog varandra. Samtidigt gick det inte en dag utan att vi fylldes med värme, av deras skratt, lekar och bus. Av deras positiva inställning till livet och av deras uppskattning till minsta lilla. Av tanken på deras inre styrkor och sätt att hantera svårigheter genom skratt och dans. Det var tanken av detta, som mot slutet av dagen fyllde oss med ny energi, med en ny längtan till att träffa dessa barn igen.

1.3.2 Generell information kring barnhem i Ghana

Det finns en rad olika anledningar till att barn hamnar på barnhem de främsta anledningarna är fattigdom, skadliga traditioner och HIV/AIDS (Frimpong-Manso, 2014). I Ghana idag finns cirka 118 barnhem varav nio av är godkända och har tilldelats licens av de sociala myndigheterna. Utav dessa nio barnhem, drivs fyra av SOS barnbyar, tre av regeringen och två av privatpersoner.

När sociala myndigheter kontrollerar barnhemmen, ser de över hur faciliteterna ser ut. Hur många barn det finns på barnhemmet i relation till utrymme och antal personal. De ser även över barnens allmäntillstånd i form av om barnen har kläder, mat och om de har det skolmaterial som behövs. Behovet av tillsyn är stort och de sociala myndigheterna har ingen möjlighet att hinna se över alla barnhem. Det är vanligt att även om de stänger ner ett barnhem startar det igen kort efter att de sociala myndigheterna har lämnat. Doktor Kwabena, professor socialt arbete, berättade för oss att behovet av barnhem är stort. Det stora antalet barn som bor på dessa barnhem gör att sociala myndigheterna inte har någon möjlighet att ta hand om alla dessa barn om de stänger ner barnhemmen. Detta resulterar i att de ofta låter barnhemmen komma undan med en varning om att de är under uppsikt. I Ghana kan vem som helst starta ett barnhem. Detta leder till att många av de barnhem som finns existerar i vinstdrivande syfte; det vill säga de fungerar som försörjning för ägaren av barnhemmet. Pengarna får barnhemsägarna genom bidrag från främst privatpersoner i väst, volontärorganisationer och hjälporganisationer. Det finns de barnhem som bedriver en uppsökande verksamhet, vilket innebär att de går ut i byar för att leta efter barn som är i behov av hjälp. Ägarna talar gott om barnhemmet och lovar att ta hand

om barnen. Det finns även de barnhem som säljer barnen för att ägaren ska tjäna pengar.

Under undersökningens gång framkom det allt tydligare att barnhemmen sorterades in under olika kategorier. Det framkom fyra olika typer av barnhem. Det är främst de privatägda och vinstdrivande barnhemmen som vi diskuterar i vår uppsats då Nyeamekey är ett sådant barnhem.

Nedan följer en beskrivning av de olika sorters barnhem som vi kunde urskilja.

- *SOS-barnbyars barnhem:* Dessa barnhem drivs av människor från västvärlden. Här finns normer och värderingar från dessa länder. Barnhemmen är väl utrustade med mycket fina lokaler och faciliteter. Här finns vatten, el, leksaker och andra nödvändigheter för att ge barnen en så god uppväxt som möjligt. Skolorna på dessa barnhem är mycket bra och det finns tillgång till bibliotek. Barnen bor tillsammans med en housemum som har det övergripande ansvaret för dem. Dessa barnhem är inhägnade av en hög mur och det krävs att du passerar vakt för att komma in på barnhemmet. På dessa barnhem arbetar människor som är utbildade inom barnomsorg. Här finns en plan för barnen som bor här, de arbetas med olika utslussningsmetoder och för att integrera barnen i samhället.

- *Privatägda vinstdrivande barnhem:* Dessa barnhem är ofta mindre och finns överallt i Ghana. Denna typ av barnhem är också överrepresenterade. Barnhemmet finns där i första hand för att kunna försörja ägaren och inte för barnens bästa. Då fattigdom är ett stort problem i Ghana är barnhem ett sätt att försörja sig på. Mycket av de pengar, kläder, leksaker och dylikt som skänks till barnhemmen går direkt till ägaren och barnen får aldrig ta del av det. Dessa barnhem är mer öppna, det vill säga de omges sällan av höga murar eller liknande. Barnen på dessa barnhem har en närmare kontakt med det närliggande samhället. Det kan också vara så att barn som bor i samhället utanför barnhemmet går på barnhemmets skola. Det är sällan det finns någon form av utslussningsplan eller liknade insatser för att hjälpa barnen att integreras i samhället efter barnhemstiden. Ägaren av barnhemmet vill ofta ha kvar barnen så länge som möjligt på barnhemmet eftersom de bidrar till ägarens försörjning.

- *Regeringens barnhem:* Det finns tre barnhem i Ghana som ägs av den ghananska regeringen. Dessa barnhem är stora och får all sin sponsring från regeringen.

- *Barnhem som drivs av privatpersoner utan vinstdrivande syfte:* Dessa

barnhem drivs av personer som inte använder barnhemmet som försörjning utan finns där endast för barnens bästa.

1.4 Den ghananska kontexten

1.4.1 Synen på familj i Ghana

Ghana är och har länge varit ett familje-orienterat samhälle. Barn har en speciell position, då de ses som ansvariga för framtiden (Frimpong- Manso, 2014). Det innebär att familj och släkt tar hand om varandra. Därför är det viktigt att vara del av en familj. Det är den du vänder dig till när du har det svårt, när du behöver råd eller stöd. Det är släkt och familj som hjälper dig att få ett eget nätverk i samhället. Genom att känna till din familj kan människor i samhället avgöra vad du är för sorts person. I dagsläget går Ghana allt mer mot ett individualistiskt samhälle. Detta sker bland annat genom urbaniseringen. Något som också försvagar familjebanden är fattigdom och HIV (ibid). Doktor Kwabena berättade att individualiseringen ökar men att det inte finns någon välfärdsstat som växer. De som saknar familj har svårt att få hjälp utifrån.

Ghana idag består av ett tiotal stammar. Dessa stammar har olika kulturer, lokala språk, normer och värderingar. Detta leder till att människor från olika stammar inte alltid förstår varandra och det kan även leda till kulturkrockar.

1.4.2 Barnsynen i Ghana

Vi skrev i vår inledning att en miljon barn i Ghana är föräldralösa. Detta innebär inte att det finns en miljon barn som inte har någonstans att bo eller att en miljon barn bor på barnhem. De flesta av de föräldralösa barnen bor hos släktingar eller vänner och bara en del av dem bor på barnhem. Barn som bor på barnhem är inte alltid föräldralösa, i alla fall inte i den bemärkelsen att föräldrarna är avlidna. Barn lämnas till barnhem på grund av att föräldrarna inte har möjlighet att ta hand om dem. Några av barnen som bor på barnhem har kontakt med sina föräldrar. Det är dock många av barnen som har föräldrar eller en förälder i livet som ändå inte har någon kontakt med dem. Även om de har föräldrar så finns föräldrarna inte på ett deltagande sätt i deras liv. När det pratas om barn på barnhem i Ghana brukar de generellt delas in i tre grupper, föräldralösa barn, halvt föräldralösa barn och behövande. De halvt föräldralösa barnen har en förälder kvar i livet och de behövande kan ha båda kvar fast de har då ingen möjlighet att ta hand om sina barn.

När sociala myndigheter kontrollerar barnhem kontrolleras att barnen får mat, att de har medicin och att lokalerna uppfyller en viss standard. Deras psykiska behov får inte alls samma fokus. Vi upplevde och det framkom i våra intervjuer att det finns en tanke i Ghana om att barn har det bättre på barnhem än hemma med familjen om familjen är fattig och har svårt med försörjningen. Det är därför barn lämnas bort till barnhem, för att föräldrarna tror att barnen får en bättre framtid där. Det har även framkommit under våra intervjuer att barn kan lämnas bort om föräldrarna tror att barnet är en häxa. Att barnens psykiska välbefinnande påverkas av att de blir bortlämnade, är inget som läggs fokus på. Det är de fysiska behoven som tillgodoses.

1.5 Avgränsningar

Vi har avgränsat oss genom att intervjua fyra av de barn som fortfarande bor heltid på barnhemmet Nyamekye och går i skolan där. Dessa fyra går samtliga i årskurs sex och är 12 år gamla. Denna avgränsning gjordes utifrån att de barn som är äldre än 12 år och går i sjunde klass och uppåt bor större delen av tiden på internat och går i skola där. Detta gjorde det väldigt svårt att ha möjlighet att intervjua dessa barn. Tanken var att vår målgrupp av respondenter skulle vara de äldsta barnen på barnhemmet. Då detta inte var möjligt på grund av internat valde vi de äldsta barnen av de barn som fortfarande bodde på barnhemmet. Att de blev just fyra barn och att dessa var från ett barnhem berodde på undersökningens utrymme samt vår relativt korta tid i Ghana. Det hade varit intressant att intervjua en del av lokalbefolkningen för att öka förståelsen om och undersöka mer ingående det stigma som de sociala myndigheterna beskriver på sin hemsida. Även här handlar det om tid och utrymme för undersökningen. Avgränsningen kring teori och tidigare forskning gjordes utifrån vad vi kände var relevant för den empiri som vi antog skulle framkomma under vistelsen i Ghana.

1.6 Förförståelse

Det är viktigt att synliggöra den ingång som man som författare har till en studie. Det gör man genom att redovisa den uppfattning eller tidigare kunskap man har kring ämnet, det vill säga den egna förförståelsen (Thomassen, 2007). Vår förförståelse kring föräldralösa barn i Ghana såg lite olika ut beroende på olika erfarenheter. För Kim och Hanna var det första gången de kom i kontakt med föräldralösa barn i Ghana medan Aida tillbringade tre veckor på barnhemmet Nyamekye sommaren

2014. Därför har vi valt att dela upp förförståelsen i två delar. En som beskriver Aidas förförståelse och en som beskriver Kim och Hannas. Därefter avslutar med en gemensam förförståelse.

1.6.1 Aida

Min förförståelse kring föräldralösa barns återanpassning som grupp i det ghananska samhället var ganska begränsad. När jag tillbringade mina veckor på Nyamekye baserades mina uppfattningar och det jag visste enbart på vad jag hade sett. Jag förstod rutiner, disciplinåtgärder och fick en inblick i hur barnens vardag fungerade – men inte i hur systemet utanför fungerade för att fånga upp dessa barn efter det att de hade lämnat barnhemmet. Jag hade fått kännedom om att vissa av barnen hade ”white people” som sponsrade deras utbildning och det var en ständig oro bland de barnen som inte hade detta; om och hur de skulle kunna fortsätta sin utbildning.

Det var här som mina tankar började växa kring vad som händer sen, efter barnhemmet, när barnen har nått en viss ålder för att gå vidare. Är deras enda chans sponsorer? Vilka andra möjligheter finns de för dessa barn?

1.6.2 Kim och Hanna

Vår förförståelse kring barn på barnhem i Ghana var väldigt begränsad, likaså våra tankar och kunskaper om vad som händer efter tiden på barnhemmet. Vi hade utifrån vad vi läst kring situationen bildat oss en uppfattning om att det verkar vara en svår situation som väntar de barn som är på väg ut. Detta på grund av den stigmatisering av barn från barnhem som verkar råda i Ghana. Vi hade tidigare inte varit på barnhem eller träffat på barn som bor eller bott på barnhem, därför var våra tankar kring dessa barn relativt begränsade. Vi båda hade dock en tanke om att de barn som bor på barnhem ser på varandra som syskon. Eftersom de saknar familj blir personerna på barnhemmet en slags familj.

1.6.3 Gemensam

Gemensamt för oss alla tre är att vi som blivande socionomer är väl insatta i det sociala arbete som utövas här i västvärlden. Vårt tänkande genomsyras av den västerländska kulturen. Vi är övertygade om att detta inverkar på våra tankar kring de insatser som vi anser är lämpliga och vilka som inte är det.

Vi går in i undersökningen med föreställningen om att barn på barnhem är stigmatiserade då vi läst om det på Ghanas sociala myndigheters hemsida. Vi är medvetna om att det kan påverka undersökningen. Genom att vi har en föreställning

om vad vi kommer finna, finns risken att vi letar efter det och tvingar fram resultat som tyder på detta. Vi har under undersökningens gång försökt ha ett öppet sinne och att vara väl medvetna om den förförståelse vi har kring stigmatiseringen och vårt västerländska tänk. Med detta i åtanke hoppas vi att kunna ge en så rättvis och objektiv bild av situationen som möjligt.

1.7 Disposition

Efter det inledande kapitlet kommer kapitlet som berör tidigare forskning. Där behandlas fyra artiklar, varpå respektive artikel belyser faktorer så som stigma, integrering och familjeband. Efter det följer kapitlet med våra teoretiska utgångspunkter, socialisation, symbolisk interaktionism samt stämpling och stigma. Detta följs av metodkapitlet där vi beskriver hur vi gått tillväga under vår undersökning. Där har vi även rubriker så som informanter, etik och vår roll. Efter det kommer vårt resultat- och analysdel. Den inleds med en presentation av våra informanter. Efter presentationen kommer Empiri 1 som i huvudsak berör de professionellas utlåtanden. Detta följs av Empiri 2, där samtliga frågeställningar besvaras. Vi har delat in det empiriska materialet i tre olika huvudteman och sedan utifrån dessa teman delat in de i subteman. Vi har analyserat empirin utifrån teori och tidigare forskning. I den avslutande diskussionen diskuterar vi vilka slutsatser vi kan dra utifrån vår undersökning, där vi återkopplar till syftet. Här finns även förslag till framtida forskning.

1.8 Relevans för socialt arbete

Som socionomstudenter i Sverige har det som vi har lärt oss under utbildningen, många gånger utgått utifrån en svensk kontext. Vi har således perspektiv på utsatta grupper, det sociala arbetets utformning på individ, grupp- och samhällsnivå och hur man kan tillämpa olika insatser inom Sveriges gränser.

Det sociala arbetet är en global verksamhet som på ett eller annat sätt finns i världens alla länder. Hur det professionella sociala arbetet är utformat och vem som har det sociala ansvaret över utsatta och marginaliserade grupper, skiljer sig dock åt mellan olika länder beroende på kulturella, politiska och ekonomiska faktorer (Meeuwisse och Swärd 2006).

Under socionomutbildningen berörs det sociala arbetet med barn i Sverige väldigt

väl. Vi har fått kunskaper kring processen från det att ett barn far illa till vem som har det sociala ansvaret för dessa barn. Vi vet vilka insatser som finns att tillgå för att dessa barn ska kunna fångas upp och ha likvärdiga chanser som vilka andra barn som helst. Det sociala arbetet i relation till utsatta barn i andra länder berörs dock desto mindre. Detta var någonting som väckte vår nyfikenhet. Hur kan utsatta barn och systemet kring dessa se ut utanför Sveriges gränser? Vi anser att vår uppsats kan vara ett komplement till att skapa en förståelse kring synen på barn i andra kulturer och länder, med andra möjligheter och premisser. Vi anser även att en undersökning kring barn i andra länder har en stor relevans för förståelsen av det internationella sociala arbetet i dess perspektiv, vad som blir mer belyst och vad som utelämnas. Vi anser att det handlar om att lära från andra. Genom att ha träffat barn på barnhem och professionella från Ghana, kommer vi således utifrån vårt fokus, att få en bild av vad för sociala insatser som finns kring dessa barn och hur dessa barn själva ser på sin situation och framtid.

2 Tidigare forskning

2.1 Litteratursökning

Vi påbörjade undersökningen med att läsa in oss på barnhemsituationen i Ghana, genom olika databaser. LIBRIS, GUNDA, Social Services Abstract, Sociological Abstract och Google Scholar var de databaser som vi använde oss av. Genom dessa, kunde vi få tillgång till artiklar, avhandlingar och uppsatser som beskrev barnens situation på barnhem. Det var dessvärre svårare att hitta studier som handlade om vad som händer med barnen efter tiden på barnhemmet. De sökorden vi använde för att hitta material var *orphans Ghana, orphanage Ghana, orphan care Ghana, stigma and orphans Ghana, orphans stigma africa, orphanage stigma, orphans integration, orphans reintegration, institutionalization africa, orphans and institutionalization, föräldralösa barn stigma Afrika, integration föräldralösa barn, orphans future*. Vi försökte till en början ha med "Ghana" i kombination med sökorden, för att kunna hitta material inom den ghananska kontexten. Vi fick några träffar kring barnhem och stigma i Ghana, men där stigma alltid relaterades till HIV/AIDS. Vi bestämde oss då för att inte ha med "Ghana" i sökningen, utan att vi istället skulle söka fritt kring stigma kring föräldralösa barn i Afrika. Där fick vi fler antal sökträffar kring stigma och föräldralösa barn. Även här vart majoriteten av artiklarna som behandlade stigma i relation till föräldralösa barn, kopplade till HIV/AIDS. Här hittade vi emellertid en av artiklarna som gjordes i Zimbabwe; där författarnas fokus inte var på stigma gentemot föräldralösa barn inom ramen för HIV/AIDS. Vi använde oss även av sökorden re-integration och institutionalization, för att utöka antalet träffar och för att kunna se huruvida stigma och integration hade någon koppling till varandra.

Vi försökte även se ifall vi kunde hitta material kring föräldralösa barn och barn som växer upp på barnhem, inom svensk kontext. Det fanns dessvärre inga avhandlingar eller artiklar som vi tyckte passade vårt undersökningsområde. Vi hittade emellertid andra uppsatser som behandlade situationen på barnhem och hur barn påverkas av att växa upp på institutioner. I dessa uppsatser kunde vi hitta referenser som hjälpte oss i skrivandet av bakgrund och problemformulering.

2.2 Urval av tidigare forskning

Att hitta tidigare forskning som har att göra med föräldralösa barn eller barn som har växt upp på barnhem har inte varit svårt, då det finns många internationella artiklar som har behandlat dessa frågor. Det vi har blivit varse är däremot att många av artiklarna behandlar frågan om hur barn och ungdomar behandlas på barnhem. Frågan om vad som händer i integration och sociala nätverk utanför barnhemmet har inte berörts i lika stor utsträckning. Det har varit svårt att hitta tidigare forskning som behandlar frågorna integration och stigmatisering i relation till barn/ungdomar när de väl slussas ut från barnhem. Den form av stigma som lyfts fram i studier gentemot barn och ungdomar som har växt upp på barnhem är HIV/AIDS relaterad. Det framkommer däremot av de sociala myndigheterna i Ghana (Social Welfare OVC, 2015) att barn som växer upp på barnhem tenderar att bli stigmatiserade av samhället i stort. Det står dock inte förklarat mer hur stigmatiseringen tar sig uttryck.

Vi försökte hitta artiklar som behandlade våra teman inom ramen av den ghananska kontexten, vilket visade sig till en början vara svårt. Studierna från Zimbabwe kändes relevanta för oss i den bemärkelsen att det finns liknelser i familjesystem, situationen för föräldralösa barn och vad gäller välfärdsstatens uppbyggnad och brister. Detta har vi förstått genom att studera artiklarna och jämföra dem med vad vi har fått reda på under vistelsen i Ghana av de professionella, av barnen och av ägarna till barnhemmet. Vi kan i dessa artiklar dra paralleller till vårt undersökningsområde; i vilka motgångar som finns kring integration och re-integration för barn som växer upp på barnhem samt hur stigma tar sig i uttryck gentemot barn som växer upp på barnhem i Ghana.

Vi fick i slutet av vår undersökning artiklar som beskriver den ghananska kontexten. Dessa är skrivna av Doktor Kwabena Frimpong-Manso, som har ägnat mycket tid till att studera situationen för barn som växer upp på barnhem i Ghana i förhållande till stigmatisering och re-integration.

Vårt val av tidigare forskning har också blivit relevant för oss i den meningen att vi kan finna samband, och därför styrka vad som står, med våra respondenters uttalanden och påståenden kring den problematik som finns.

Vi valde artiklar utifrån flera av de indikatorer som visar på hur stigmatisering kan ta sig uttryck för barn som växer upp på barnhem. Artiklarna belyser även svårigheter och hinder för dessa barn att etablera sig i samhället samt att ha samma möjligheter och förutsättningar som barn som växer upp i en familj. Dessa svårigheter beskrivs i

ljuset av utbildning, brist på resurser i olika former på grund av fattigdom och brister i kommunala insatser för barn och ungdomar som växer upp på barnhem.

2.3 Forskningen

2.3.1 Stigma- lokalbefolkningens syn på barn på barnhem

G.Foster, (et.al 1995) redogör kring utbredningen av föräldralösa barn i Mutare, Zimbabwe, genom att undersöka hushåll som har hand om föräldralösa barn. I likhet med det traditionella familjesystemet i Ghana, där övriga släkten har det huvudsakliga ansvaret för barnen när föräldrarna har avlidit, beskrivs det i undersökningen att majoriteten av de föräldralösa barnen tas hand om övrig släkt. Författarna menar på att många familjer som tar hand om föräldralösa barn, många gånger ligger under ekonomisk press vilket också leder till att barnen oftast lever under svåra omständigheter. Vidare visar undersökningen på att huvudpersonerna i de hushåll, som har ett eller flera föräldralösa barn, oftast är äldre och utan utbildning i jämförelse med de hushåll som inte har hand om föräldralösa barn. Författarna lyfter också fram stigmatisering och diskriminering som två vanligt förekommande fenomen i förhållande till de föräldralösa barnen. De menar att lokalbefolkningen indikerar på att stigmatisering är vanligt förekommande i förhållande till de föräldralösa barnen. Detta tar sig uttryck i att barnen är ”kända” bland lokalinvånarna som de barn vars föräldrar har dött, vilket vidare har lett till social isolering för dessa barn. I 14 av 83 hushåll nämndes det speciellt att många av de föräldralösa barnen inte hade några vänner och att de generellt sett var olyckligare än de andra barnen. Även avvisande, hälsoproblematik, brist på allmänt omhändertagande och mat gentemot de föräldralösa barnen var i högre utsträckning än för de andra barnen. De yngre barnen tenderade att sättas i arbete och skolavgifterna för dem betalades många gånger inte. Några av lokalinvånarna i studien gav också exempel på barn som har blivit utsatta för fysisk misshandel och utnyttjande, vilket har lett till att barnen har rymt från hemmen som en följd av detta. Vidare berättar lokalinvånarna att barnen många gånger kunde bli slagna och beskyllda för olika typer av problematik som uppstår i familjen. Lokalinvånarna underströk speciellt att barnen också uppvisade väldigt väluppfostrat beteende, samt att dessa barn var mer försiktiga och tysta. Även lärarna i kommunen hävdade att man kunde urskilja de föräldralösa barnen från de andra i deras försiktiga beteenden, att de inte hade några pengar till att betala utbildningen, söndriga kläder och brist på mat. Författarna menar på att detta traditionella

omhändertagande och ansvaret för barnen från kärnfamiljen till släkten inte kommer att avlägsnas, men att kommunala insatser för att stötta de hushåll som har hand om ett eller flera föräldralösa barn, är en nödvändighet.

2.3.2 Integration- nyckeln till framgång

I en artikel beskriver E.Muguwe (et.al, 2011) utmaningar och framgångar vad beträffar re-integration av institutionaliserade barn. Skribenterna definierar re-integration som ett tillstånd av enighet. Barnen eller ungdomarna blir en del av samhället i stort genom att återförenas med sin biologiska familj, bo hos en fosterfamilj eller ha de förutsättningar som behövs för att kunna leva ett självständigt liv. Studien har ägt rum i Zimbabwe, där författarna slumpmässigt har valt ut nio av sjuttio två registrerade barnhem i landet. I studien framgår att det hela tiden sker en ökning av barn som hamnar på institutioner. Save The Children (SAVE) uppskattar att åtta miljoner barn bor på institutioner världen över. International Service och UNICEF (2004) visar på att barn på institutioner ökade med 66 % från 1998 till 2001 världen över.

Skribenterna beskriver att barn som växer upp på institutioner påverkas negativt och att samhället även påverkas negativt av detta. Institutionalisering av barn och ungdomar har en speciellt negativ påverkan på utvecklandet och utövandet av barns rättigheter. Vidare beskriver de att barn som växer upp på institutioner påverkas negativt i sin utveckling och i produktiviteten i vuxenlivet, med det menar de att hitta jobb och kunna etablera sig för att kunna forma sitt liv. Förutom de negativa psykosociala effekterna av att växa upp på institutioner, har det visat sig att ungdomarna inte blir väl förberedda på att kunna leva på egen hand när utslussningen äger rum. Detta har visat sig vara ett problem även på de institutioner där barn inte far illa. Andra motgångar i re-integrationsprocessen handlar om att det många gånger inte finns tillräckligt med resurser från samhällets sida för att förse ungdomarna med de verktyg som behövs för att de ska kunna re-integreras. Två faktorer som lyfts fram i artikeln är negativa attityder i samhället gentemot barn som har växt upp på institutioner samt att släktingar och anhöriga många gånger utövar våld av olika slag mot barnen.

Frimpong- Manso (2014) skriver i sin artikel om hur långvarig vistelse på institution kan ha skadliga effekter på barnens utveckling samt upprätthållandet av frågor kring mänskliga rättigheter. Han beskriver vidare hur arbete med barnens välfärd i Ghana går från att ha varit en syn på att institutioner är det bästa komplementet för

föräldralösa barn, till att släkt, fosterfamiljer och adoption är det som i dagsläget ses som de bästa komplementen. Det ger barnen en möjlighet att kunna integreras i samhället. Författaren berättar hur viktigt det är att utbilda samhällena för att undvika stigmatisering av barn från institutioner samt ordna de sociala problemen och skadliga metoder som finns. Han nämner även att öka den inkomstgenererande kapaciteten hos de fattiga familjerna är nödvändigt. Det är först när detta är åtgärdat som barnen har en god möjlighet till ett bra hem i de samhällen de kommer i från. Så länge de problem som beskrivs ovan fortfarande existerar kommer barnen antagligen att ha det bättre på barnhemmen runt om i landet än hos släkten och i samhället. För att öka barn på barnhems möjligheter till integration skapades CRI. CRI står för Care Reform Initiative. Denna reform skapades tillsammans med UNICEF, USAID och OrphanAid Africa och är en nationell handlingsplan för barn på barnhem och utsatta barn i Ghana. Handlingsplanens huvudsakliga mål är att förändra politiken och öka barnens välfärd. Den finns till som ett komplement för att hjälpa de sociala myndigheterna att uppmuntra familjebaserad vård, samt att öka integrationen och stödet från samhället. Det finns en tanke kring att institutionaliserad vård såsom barnhem ska undvikas i största möjliga mån.

Reformen ska genomföras utifrån olika delar. Den viktigaste är att stärka familjernas kapacitet genom stöd. Detta för att barnen ska ha möjlighet att bo kvar i sina samhällen och med sina familjer eller släktingar. Detta stöd ska riktas till de föräldrar, som lever under svåra omständigheter, genom olika program för att stärka deras möjligheter. En annan del är ekonomiskt stöd till dem som hjälper de utsatta barnen i samhällena. CRI ska även hjälpa till att stödja genom att bidra med sjukvård och utbildning till dessa familjer och släktingar som tar hand om de utsatta barnen. Reformen finns till för att uppmuntra släkt att gripa in och ta över om barnet blir föräldralöst. Detta för att undvika att barnen segregeras från resterande av samhället. Fosterfamiljer och adoption är två ytterligare viktiga insatser som CRI ska hjälpa till att stödja. Tanken är även att CRI ska hjälpa de barn som är uppväxta på institutioner att åter integreras i samhället genom att de ska få kontakt med en socialarbetare som ska hjälpa dem tillbaka in i samhället. Denna kontakt ska finnas för barn mellan 1-6 år efter att de lämnat institutionen beroende på barnets behov.

Dock har CRI stött på en del svårigheter, det handlar främst om avsaknad av resurser. Det handlar om såväl ekonomiska resurser som bristen på personal. I Ghana finns idag strax över 800 socialarbetare. Med en befolkningsmängd på 25 miljoner är

detta ett stort problem (Frimpong-Manso, 2014).

2.3.3 Vad händer sedan?

Frimpong-Manso (2015) skriver sin artikel om SOS barnbyar i Ghana som har format institutioner, barnhem, för föräldralösa barn eller barn i nöd. Författaren har genomfört 29 intervjuer med personer över 18 år som har lämnat barnhem och som haft erfarenheter av att leva på egen hand, samt hade erfarenheter av formellt och informellt socialt stöd. Det formella stödet definieras som de materiella tillgångar som tillges ungdomarna som bor på barnhemmen. Det informella stödet beskrivs som det stöd ungdomarna har fått av människor utanför barnhemmet; det vill säga från kyrkan, syskon och andra informella aktörer. Informatörerna berättar att de under kriser och svåra tider har vänt sig till sina vänner, som har hjälpt dem att komma ur sina problem. Många gånger har vännerna hjälpt till med tillfälligt boende, fickpengar och mat. Informatörerna beskriver att det formella stödet i form av pengar till utbildning och boende var en trygghet för dem under tiden de bodde på barnhemmet, eftersom de då inte behövde oroa sig över dessa frågor. Problemen började i efterhand, enligt dem när de skulle påbörja ett självständigt liv. De beskrev att personalen på barnhemmet inte hade förberett dem för livet efter barnhemmet och att vissa hade bättre förutsättningar än andra, beroende på vilken relation de hade med personalen. En lyckad övergång från barnhemmet till att leva ett självständigt liv, innebar att ungdomarna inte behövde materiella resurser från organisationen, vilket resulterade i att SOS inte hade lagt större vikt på någon typ av eftervård. Ungdomarna beskriver att de var tvungna att söka sig tillbaka till SOSbarnby för att kunna få stöd och hjälp, men att detta också resulterade i en känsla av misslyckande.

I artikeln beskrivs också att institutionen var sluten och hade sin egen kultur, egna normer och värderingar. Informanterna beskrev att många av de normer och värderingar som fanns inom SOS- barnhem var influerade från väst, vilka informanterna märkte krockade med den kultur och värderingar som fanns i det ghananska samhället. Detta resulterade i att de många gånger inte kunde leva upp till vad som förväntades av dem. Frimpong-Manso beskriver det som att även detta är en aspekt att ta hänsyn till eftersom det kan försvåra integrationen för ungdomarna i samhället i stort. Institutionen var även sluten i den meningen, menar Författaren att informanterna inte uppmuntrades upprätthålla kontakt med släktingar vilket ytterligare försvårar re-integrationen eftersom det minskar möjligheterna för ungdomarna att få det hjälp och stöd de behöver vid behov.

Författaren inleder sin artikel med att förklara att majoriteten av de barn och ungdomar som har växt upp på institutioner, som till exempel barnhem, stöter på svårigheter senare i livet. Frimpong-Manso beskriver denna problematik med begreppet "leaving-care", som således är den fas i livet då ungdomen ska lämna den institutionen hen har växt upp på och börja leva ett självständigt liv. Svårigheterna rör bland annat skolgång, hälsa, arbete och även boende. Frimpong-Manso beskriver att denna problematik är en konsekvens av att många ungdomar påbörjar ett självständigt liv utan att ha tillgång till stöd från familj eller från staten. Vidare betonar skribenten även att denna problematik är vanligt förekommande i de länder där välfärdsstaten är svag, eftersom det då inte finns tillräckliga resurser att tillhandahålla för de ungdomar som lämnar institutionen de har växt upp i. Frimpong-Manso rekommenderar därför att ungdomar som lever på barnhem eller motsvarande institutioner, bör utrustas med vissa färdigheter. Till exempel kulturella färdigheter, för att på så sätt kunna integreras i sin släkt och därmed kunna ha tillgång till de resurser som finns inom detta nätverk. Vidare rekommenderar författaren att barn och ungdomar bör ha anknytningar utanför den institution de lever i, för att också kunna bygga en förmåga till att knyta an relationer och för att kunna utveckla en känsla av tillhörighet i medsamhället i stort.

3 Teoretiska utgångspunkter

3.1 Urval av teori

Valet av teorier påverkar undersökningen. Genom vårt val av teorier väljer vi vad vi fokuserar på och hur vi ser på olika fenomen och problem. Vårt syfte är att undersöka hur barnen på ett privatbarn i Ghana ser på sin framtid. Syftet är också att undersöka hur socialarbetare tänker generellt kring barnens möjligheter och svårigheter till att integreras i samhället. För att närma oss vårt syfte har vi bland annat en frågeställning kring hur barnhemmen arbetar för att förbereda barnen. Vi valde att skriva om socialisation då vi är intresserade av de sociala processer barnen tar del av under sin tid på barnhemmet. Vi är framförallt intresserade av den sekundära fasen då det är då man lär sig värderingar och normer. Eftersom barnen växer upp inne på en institution, hade vi tankar kring hur detta kunde påverka dem i deras interaktion med det övriga samhället. Vi valde därmed social uteslutning, för att kunna förstå vilka exkluderade krafter som råder när barn växer upp på institutioner.

Vi har även en fråga om barnens egna tankar och valde därför att ha med symbolisk interaktionism. Den kan fungera som ett sätt att analysera den sociala verkligheten, utifrån vad barnens utsagor. Begreppet "definitionen av situationen" är intressant för oss då vi vill studera hur ungdomarna ser på sig själva och på sin situation, vilket även kan hänga ihop med stigmatisering och stämpling. Vi är även intresserade av hur omgivningen, samhället, ser på barn som växer upp på barnhem. För att se det kan vi använda oss både av symbolisk interaktionism och stämpling. Symbolisk interaktionism har fokus på förståelsen av fenomen och inte på orsaken. Symbolisk interaktionism har också fokus på nuet, varpå vi är intresserade av deras upplevelser av verkligheten i dagens läge. Vi har således inte fokuserat på barnens bakgrunder och erfarenheter.

Vi har slutligen en fråga vilka möjligheter och svårigheter det finns för barn på barnhem att bli en del av samhället? Vi tror här att bland annat socialisation kan hjälpa oss att få en förståelse av vilka krafter som hjälper eller försvårar barnens möjligheter till integration.

Då vi har läst på de sociala myndigheternas hemsida att barn på barnhem är stigmatiserade, samt läst om stigmatisering i tidigare forskning, kändes det för oss självklart och relevant att ha stigmatisering och stämpling som två centrala teoretiska utgångspunkter för vår undersökning.

3.2 Teorier

Inom sociologi finns en rad olika perspektiv, teorier och begrepp. Vi har valt att utifrån vårt syfte och frågeställningar, rikta in oss på följande teorier och begrepp: socialisation, socialisations processen, social uteslutning, symbolisk interaktionism, spegeljaget samt stämpling och stigmatisering. Utifrån dessa begrepp och teorier är våra huvudteoretiker Erving Goffman och Anthony Giddens och deras bidrag inom sociologin.

3.2.1 Socialisation

Johansson citerar Giddens som beskriver begreppet socialisation som "Kulturen handlar som vi sett om de aspekter av samhället som är inlärd och inte nedärvd. Den process som går ut på att barn eller andra nya medlemmar av samhället lär sig den livsstil som tillhör samhället kallas för socialisation, en viktig kanal för överföring av kulturen från en tid och generation till en annan" (Johansson, 2012:10). Begreppet socialisation tar alltså upp hur tidigare generationer hjälper barn att förstå den livsstil och kultur som finns i samhället de lever i. Inom socialisation nämns socialisationsprocessen, vilket innebär hur människan blir allt mer social samt lär sig hur hen förväntas bete sig i olika situationer. Socialisationsprocessen är något som startar redan i fosterstadiet och fortgår under människans hela liv (Trost & Levin 2010).

Inom socialisationsprocessen beskrivs två faser, den primära och den sekundära. Den primära äger rum tidigt under barndomen, det är då barnen lär sig språk och andra grundläggande färdigheter samt beteendemönster (Johansson, 2012). Berger och Luckman (2008) skriver att en människa inte föds in i samhället utan människan blir medlem av samhället genom att ta in och uppleva omvärlden. Det är under den primära fasen individen blir medlem i samhället. Den primära fasen nämns som den viktigaste. Det är i denna fas som vi lär oss allt grundläggande som finns med när vi sedan går in i den sekundära fasen (ibid). Den sekundära fasen tar vid under den senare delen av barndomen. Det är nu individen lär sig värderingar, synsätt som dominerar i samhället och normer (Johansson, 2012). Det är även nu individen lär sig att variera sitt beteende utifrån den kontext individen befinner sig i. Hur väl individen klarar av att variera och tillämpa beteende utifrån kontext beror mycket på hur individens jag formats under den primära fasen (Berger & Luckmann 2008).

Anthony Giddens tar även upp social uteslutning som begrepp. Social uteslutning beskriver hur individer på olika sätt utesluts från full delaktighet i samhället. På så vis hindras dessa människor från att ta del av de möjligheter som resterande befolkningen har. Social uteslutning kan ta form på olika sätt, där oftast marginaliserade grupper och individer hindras från att integreras med större delen av samhället. Detta kan till exempel förstås utifrån underklassens medborgare, som inte har samma möjligheter och förutsättningar till att skolor, sjukhus och andra institutioner. Detta hindrar också dem att delta i den sociala gemenskapen. Giddens och Sutton (2007) beskriver att dessa sociala processer, att inte ha tillgång till samma möjligheter som övriga befolkningen, skapar och förstärker den sociala uteslutningen. Social uteslutning kan ske genom att andra stänger ute individer eller grupper men det kan också handla om att människor själva väljer att stänga sig ute från olika delar i samhället. Detta kan till exempel ske genom att en individ väljer att hoppa av skolan eller väljer att inte rösta i allmänna val. Social uteslutning handlar om det samspel som finns mellan människors handlingsförmåga, ansvar och den roll som sociala krafter har när de gäller att forma deras livsvillkor.

3.2.2 Symbolisk interaktionism

Symbolisk interaktionism är ett perspektiv, synsätt, en utgångspunkt för en analys av den sociala verkligheten. Den kan hjälpa oss att förstå samhället vi lever i eller det samhället vi studerar och de grupper som finns i samhället. Det är en teori som intresserar sig för förståelse snarare än orsak (Trost & Levin, 2010).

Symbolisk interaktionism är en av de mer tongivande delarna inom sociologi som behandlar människors vardagliga samspel. "Jag" betraktas som en social produkt och vi agerar i relation till den sociala omgivningen och den innebörd vi tillskriver den. Inom symboliska interaktioner finns tolkning av andra individers attityder. Innebörden uppkommer och tolkas genom det sociala samspelet mellan människor. Symbolisk interaktionism handlar om att studera hur människor framställer sig själva, skapar en känsla av identitet och hur människor skapar mening när de samspelar med varandra. Grundtanken inom symbolisk interaktionism är hur vår uppfattning om en situation påverkar vårt beteende i den (Lindgren, 2007).

Den symboliska interaktionismen innefattar fem viktiga punkter, vilka är följande: social interaktion, symboler, aktivitet, betoning av nuet och definitionen av situationen. Av dessa fem är definitionen av situationen den som har störst betydelse

för hur vi formas som människor. Vi har valt, utifrån vårt syfte, att fokusera på definitionen av situationen och aktivitet.

Definitionen av situationen innebär att om människan uppmärksammar situationen som verklig är den också verklig i sina konsekvenser. Vilket i sin tur innebär att det som en människa uppfattar och upplever styr personens beteende, detta är en process som ständigt är i förändring. Det innebär att vi hela tiden omvärderar situationen och på så vis kommer ha möjlighet att ändra uppfattning och därmed beteende. William James beskriver att vår verklighet är sammankopplad med vilket perspektiv vi lägger på situationen. Situationen utgörs av personer man interagerar med, sinnesstämning, hälsotillstånd, väderförhållande, gruppssammanhang samt den geografiska platsen. Symbolisk interaktionism beskrivs som pragmatisk genom att i vissa delar av en situation är alla överens, men det finns också delar som är subjektiva och är olika för alla personer i situationen (Trost & Levin, 2010).

Det andra begreppet vi valt att fokusera på är aktivitet. Med aktivitet menas att ingen är statiskt utan vi alla är föränderliga, att vara aktiv innebär att vara med i en process. Symbolisk interaktionism förutsätter föränderlighet, det vill säga att människan *är inte*, människan *gör*. Trost och Levin understryker vikten av att se till människors aktiviteter, vad de gör och säger, eller vad de inte gör och säger. En konsekvens av att människan är aktiv och definierar situationer, är att det är svårt att förutsäga vad personen i fråga kommer göra härnäst. För att förstå en persons handlande måste vi förstå hur personen definierar situationen. Inom symbolisk interaktionism läggs betoning på nuet det vill säga hur personen definierar sin situation just nu (ibid).

Cooley utvecklade begreppet spegeljaget. Han menar på att människan kan se sig själv genom att titta på andra. Människan formar och förändrar sitt jag utifrån att sätta sig in i andra människors situation, vilket gör att människan ser andras uppfattning och bedömning och på så vis ser vilken bild andra har av en. Genom den föreställning som andra personers bedömning ger av en skapas en självkänsla som kan vara positiv eller negativ (Trost & Levin 2010). Låg självkänsla leder till att man omedvetet ser på andra som mer önskvärda. Detta resulterar till en nedvärdering av det egna jaget. En för hög självkänsla kan leda till att människan enbart ser positivt på sig själv och på så vis inte tar åt sig av andras bilder av sig själv (Hewitt, 1981). När människan speglar sig i andra tar hen över andras uppfattning om hen själv. Vad som dock ska ha i

beaktande är att hen kan aldrig med säkerhet veta hur andra ser på en hen själv utan det är hens egna tolkningar som styr (Trost & Levin 2010).

Inom socialt arbete används interaktionistiska teorier för att förstå avvikande beteende och stämplingsprocesser. Howard Becker beskriver att avvikande beteende uppkommer av samhället genom omgivningens reaktioner. Det är regelkonstruerandet och brottet mot reglerna som skapar de avvikande, snarare än beteendet i sig. (Lindqvist & Nygren, 2006).

3.2.3 Stigma och stämpling

Stigmatisering innebär att någon utpekas som utmärkande eller avvikande på ett negativt sätt. Den person som blir stigmatiserad tillskrivs egenskaper som ses som dåliga (Jacobson, Thelander & Wästerfors 2010). Goffman menar att varje egenskap hos en individ eller grupp som avviker från majoriteten utgör ett stigma. Stigmat leder till att individen eller gruppen får till sig negativa tankar från andra, som misstänksamhet eller fientlighet. Goffman menar att en faktor i stigmatiseringen handlar om socialkontroll. Genom att samhället stigmatiserar grupper får samhället på så vis kontroll över dem (Giddens & Sutton 2007).

Goffman skriver om jagidentiteten. Han beskriver jagidentiteten som den subjektiva känslan av den egna situationen och den egna kontinuiteten som människan får från de sociala erfarenheter individen har. För att undersöka vilka känslor en person har kring sitt stigma kan man undersöka jagidentiteten, undersöka om personen är ambivalent i sitt eget jag (Goffman, 2002). Goffman skriver även om grupptillhörighet och om relationen till sin egen grupp. De individer som har fått samma stigma tillskrivet sig som man själv fått blir på så sätt indelad i samma grupp. Den gruppen nämner Goffman som individens verkliga grupp. Han menar att individer kan tillhöra andra grupper också, men att den gruppen en individ fått på grund av sitt stigma är den verkliga. Andra grupper man kan kategorisera in sig i, är andra ytterligare perspektiv på sig själv. Dessa nämner Goffman som de normala grupperna (ibid).

Goffman beskriver den "totala intuitionen". Han har analyserat samspelet mellan personal och de intagna på det som han kallar totala institutioner. När Goffman talar om totala institutioner menar han fängelser och institutioner för tvångsvård. Han menar att de intagna socialiseras in i den miljön som är på institutionen. Deras beteende är en blandning av att anpassa och att hålla kvar vid deras självrespekt. Anpassning i form av lydnad och skötsamhet, hålla kvar vid självrespekt i form av

olydnad (Lindquist & Nygren, 2006).

Stigmatisering har starka kopplingar till stämplingsbegreppet. När personer blir stämplade, är detta etiketter som tillskrivs dem av andra sociala aktörer, vänner, polis, socialtjänst. När en individ blir stämplad beror det enligt stämplingsteorin inte bara på individens handlingar utan på flera andra faktorer, som etnicitet, kön och klass. Myndigheter kan gå in med kontrollinsatser, detta i all välmening då de vill ingripa när de ser beteenden som de anser är problematiska. Många stämplingsteoretiker är kritiska mot detta, då de anser att det kan leda till stämpling av de individer som är med i gruppen. Stämplingen kan bli en självuppfylld profetia då individen själv tillslut ser sig som avvikare (Jacobsson, Thelander & Wästerfors, 2010).

Stämplingsperspektivet visar på hur omgivningen definierar och reagerar på personer, grupper eller handlingar som avviker. Fokus inom stämplingsperspektivet läggs alltså inte på den avvikande personens egenskaper, utan på hur människorna runt om reagerar på och behandlar personen (Ejrnos, Kristiansen, 2013). Stämplingsprocessen innefattar alltså samspelet mellan avvikaren eller den avvikande handlingen och omvärldens reaktioner mot denna (ibid).

4 Metod

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för hur vi har gått tillväga för att bedriva studien. Vi hoppas även att kunna förmedla hur vi under arbetets gång, har varit noggranna med att se över vår ståndpunkt. Vi menar här att vi för en dialog med läsaren om hur vi, i en annan kontext och i ett annat socialt rum, är medvetna kring vår roll och vilka konsekvenser våra val av metoder har. Bryman (2011) förklarar detta utifrån begreppet reflexivitet, som innebär att man som forskare har en påverkan på forskningsprocessen, samt empirin som man redogör för. För att bedriva vår undersökning har vi under en fem veckors period befunnit oss i Ghana. Där har vi spenderat tid på barnhemmet Nyamekye, ett barnhem som är beläget i byn Akwakwaa i centrala Ghana. Sammanlagt genomförde vi åttaintervjuer. Fyra med barn från barnhemmet Nyamekye och en med en person som växt upp på ett annat barnhem.

Till en början hade vi en önskan om att intervjua ytterligare en person som växt upp på barnhem. Detta var tyvärr inte möjligt då den kontakt vi till en början hade inte kunde medverka på grund av personliga omständigheter. Vi intervjuade även Atta, en av grundarna till barnhemmet. Vidare intervjuade vi Susan Sabaa, som arbetar för barns rättigheter på olika sätt i organisationen IC CRECENT. Vi har även intervjuat Doktor Kwabena Frimpong Manso, som är professor på den sociala högskolan i Accra, Ghana. Doktor Kwabena forskar just kring barn som växer upp på barnhem, och vad som händer efter att de lämnar barnhemmet. Genom att intervjua Doktor Kwabena och Susan Sabaa fick vi en bredare bild av situationen för barn som växt upp på barnhem. Vi fick även en förståelse för hur det sociala arbetet i Ghana är strukturerat för att kunna påverka dessa barns situation samt hur det sociala arbetet inverkar och vilka insatser som finns tillgängliga.

4.1 Kvalitativ metod

I vår undersökning har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod i form av semistrukturerade intervjuer. Det innebär att den som intervjuar utgår från en intervjuguide, med utrymme att välja i vilken ordning man ska ta frågorna och ställa följdfrågor. Fokus ligger på hur intervjupersonen upplever situationer och händelser (Bryman, 2011). I och med att vi har valt att ha fokus på barnens perspektiv i vår undersökning, var det viktigt att få fram deras subjektiva bild av sin situation. Vi upplevde att enkäter inte skulle kunna uppfylla denna funktion på samma sätt, även om det hade lett till att vi kunnat nå fler barns upplevelser och tankar.

Semistrukturerade intervjuer ger oss möjlighet att vara flexibla, något vi kände var viktigt för att nå en djupare förståelse. Det var något som var viktigt då vi bedrev intervjuer med barn. Då vi dessutom gav oss ut på outforskat område och inte riktigt visste vad vi kunde förvänta oss för svar på intervjuerna, var det således viktigt för oss att kunna vara flexibla under samtliga intervjuer. Bryman (2011) beskriver att det är flexibiliteten i intervjuer som gör det till en tilltalande metod. Detta är något vi håller med om och det är något som passar oss väldigt väl. Då vår undersökning ägde rum i ett annat land och med en annan kultur är flexibilitet något vi skulle komma ha nytta av. Bryman lyfter de fyra olika traditionerna inom kvalitativ forskning som Gubrium och Holstein skriver om. Vi använder oss av den ena av dem, emotionalism, vilket innebär att fokus ligger på att fånga insidan av människors erfarenheter samt deras upplevelser (ibid). Detta val baseras på att vi är intresserade av att se barnens subjektiva bild av sin situation.

I den kvalitativa forskningen vänder sig forskaren till en grupp eller ett samhälle för att ta reda på vad ett visst fenomen betyder för dess medlemmar. Med kvalitativ forskning söker forskaren rika beskrivningar och stor variation bland det beskrivna fenomenet (Jacobson m.fl. 2010).

4.2 Intervjuavsnitt

4.2.1 Informanter

Som vi nämnt tidigare, under avsnittet avgränsningar, är barnen 12 år gamla och går i sjätte klass. Utav de barn vi valde att intervjua är två stycken barn som Aida kände sedan hennes tidigare besök i Ghana. Två stycken är barn som Aida inte kände väl sen innan, dessa två barn valdes ut slumpmässigt bland de som gick i sjätte klass. Genom barnhemmet vi var på fick vi kontakt med en person som växt upp på barnhem. Vi har valt att kalla honom Kodjo. Kodjo är 23 år och har tidigare bott på ett annat barnhem i en annan by, men bor numera själv i byn Akwakwaa, samma by som barnhemmet Nyamekye ligger i. Vi valde att intervjua honom för att få en förståelse över hur det kan se ut för ett person senare, efter att ha lämnat barnhemmet. Vi intervjuade även Atta, en av grundarna till barnhemmet Nyamekye. Vi intervjuade Susan Sabaa en kvinna som arbetar med barns rättigheter. Vi valde även att göra en intervju med Doktor Kwabena som arbetar vid universitet i Accra. Vi kom i kontakt med honom när vi var på universitet i ett annat ärende. Då han har specialiserat sin

forskning kring barn som lämnar barnhem och vad som händer med dem kändes han väldigt relevant för oss att intervjua.

4.2.2 Förberedelser för intervjuer

Innan vi kunde börja med vår undersökning åkte vi till barnhemmet för att prata med Madame. Vi berättade om vår uppsats och förklarade vårt syfte. Vi frågade om vi fick göra undersökningen på detta barnhem samt om vi fick lov att intervjua barnen. När vi fått ett godkännande av henne valde vi att spendera en del tid på barnhemmet tillsammans med barnen. Anledningen till detta var att vi ville lära känna dem och ge dem en chans att lära känna oss, och känna tillit till oss innan vi skulle intervjua dem. Vi ansåg detta vara viktigt för att under intervjun skapa en så tillitsfull och bekväm atmosfär som möjligt. Vi är medvetna om att det är bra att ha en så professionell relation med sina informanter som möjligt. Men då stor del av undersökningen grundar sig på intervjuer med barn, var det viktigt för oss att bygga en något mer personlig relation med dessa. Inför de resterande intervjuerna med de vuxna förberedda vi oss genom att noggrant skriva och gå igenom vår intervjuguide, för att få ut så mycket information som möjligt för att kunna besvara vårt syfte.

4.2.3 Genomförande av intervjuer

Innan vi började med intervjuerna var vi noga med att förklara syftet med uppsatsen för barnen. Vi förklarade för samtliga barn att de kommer vara anonyma. När vi frågade dem om de ville att Madame, kvinnan som är ägaren av barnhemmet, skulle vara med under intervjuerna sa samtliga av barnen bestämt nej. Vi tolkar det som att barnen vi intervjuade kände sig trygga i vår närvaro och tyckte att det var en bekväm situation att tala med oss. Samtliga barn var mycket positivt inställda när vi frågade om de ville ställa upp på en intervju. Samtliga intervjuer med barnen skedde på barnhemmet. Vi fick tillgång till ett klassrum där vi i avskildhet från de andra kunde genomföra våra intervjuer. Anledning till att vi valde att stanna kvar på barnhemmet var på grund av praktiska skäl, vi hade inte tillgång till lämpliga lokaler någon annanstans. Vi spelade in alla intervjuer utom en då det den dagen regnade mycket, och med det plåttak som fanns var det omöjligt att höra vad som berättades vid en inspelning. Vi valde då att vara en som intervjuade och två som antecknade de svar som vi fick. Vid de andra intervjuerna var det en av oss som ställde frågorna från intervjuguiden vi hade med oss, varpå de andra två kunde flika in med följdfrågor om det var något som var relevant för undersökningen. Samtliga intervjuer skedde på

engelska, då engelska är det officiella språket i Ghana talade samtliga barn från barnhemmet god engelska.

När vi intervjuade personen Kodjo var vi tvungna att använda oss av en av personalen på barnhemmet som tolk, detta då han inte talade så bra engelska. Vi upplevde att det fungerade bra och att personen som översatte gjorde ett bra jobb. Vi vill förtydliga att den person som agerade tolk hade ingen personlig relation med Kodjo, det var alltså inte personal från det barnhem Kodjo bott på.

Intervjun med Atta gjorde vi i en avskild lokal på barnhemmet. Vi förklarade syftet med undersökning. Vi bad honom berätta om bakgrunden till barnhemmet, sedan ställde vi frågor kring barnens framtid.

Intervjuerna med de två professionella skedde på respektive arbetsplats kontor. Vi hade innan vi kom dit förklarat syftet med vår undersökning och beskrivit vad intervjun skulle komma att handla om. Även dessa intervjuer spelades in och genomfördes genom att en person hade huvudansvaret för att ställa frågor men det var fritt fram för de andra två att bryta in med följdfrågor.

4.2.4 Intervju med barn

Kvale och Brinkmann (2014) belyser vissa aspekter man som forskare ska tänka på när man intervjuar barn. Han lyfter fram ledande frågor, maktförhållande och åldersanpassande frågor. Ledande frågor kan påverka svaren från barnen. När det gäller maktförhållandet skriver Kvale och Brinkmann (2014) att det även är viktigt att intervjuaren inte förknippas med rollen som lärare och därmed förmedlar att det finns rätt och fel svar på frågorna som ställs i intervjun. Det är viktigt att anpassa intervjun till den man intervjuar, då det annars lätt kan uppstå problem. Dessa problem kan bli mer komplexa när intervjun bedrivs med barn. Långa komplicerade frågor, eller när man ställer flera frågor på samma gång är exempel på faktorer som kan komplicera en intervju, särskilt om intervjun är med barn (ibid). Detta var något som vi tog hänsyn till under utformandet av vår intervjuguide och under våra intervjuer. Vi var noga med att frågorna inte skulle bli ledande för att få fram ett resultat som vi önskade att få fram. Vi var också noga med att förklara att det inte fanns några rätt och fel svar. Detta gjorde vi genom att berätta för dem att det är deras svar vi vill ha, samt att inte ställa den typen av följdfrågor som kan få barnen att uppleva att de inte har svarat tillräckligt.

4.2.5 Intervju över kulturella gränser

Kvale och Brinkmann (2014) beskriver i boken den kvalitativa forskningsintervjun om hur intervjuer över kulturella gränser är annorlunda i form av interaktionen med främlingar gällande normer, initiativ och sätt att fråga. Intervjuaren behöver dessutom tid för att lära känna kulturen, lära sig regler kring verbala och icke-verbala kommunikation, då utomspråkliga inslag så som kroppsspråk och dylikt kan ställa till problem. Det är upp till forskaren att ta hänsyn till de olika kulturer som kan finnas och inte göra antagandet att alla tillhör samma kultur (ibid).

Detta var något vi tog hänsyn till genom att tillbringa några dagar med att observera och umgås med barnen. Det faktum att Aida tidigare varit i Ghana under tre veckors tid gjorde att hon snabbt kunde berätta lite om de kulturer, normer och värderingar som finns samt hur i bäst förhåller oss till dem. Vi lärde oss även mycket genom att vi under de fem veckor vi var där bodde i en ghanansk familj samt umgicks med lokalbefolkningen i Ghana för att lära känna kulturen, de normer och värderingar som finns i samhället.

Något som vi även tagit hänsyn till är språket. Samtliga av barnen pratar engelska och lär sig det i skolan. De äldre barnen pratar bättre engelska. Dock upptäckte vi att det ibland kunde bli svårt med språket och under intervjuerna använde vi därför ett så enkelt språk som möjligt. Vi omformulerade oss i de fall vi märkte att något barn inte förstod och vi försökte ha korta och raka frågor.

4.3 Etiska principer

Kvale och Brinkmann beskriver (2014) de etiska problem som kan uppstå i en kvalitativ undersökning med en intervjustudie. En av svårigheterna är att forska om människors privatliv, för att sedan presentera redogörelserna på den offentliga arenan. Vidare beskriver Kvale och Brinkmann vikten av att vara medveten om de etiska problem som kan förekomma under undersökningen i undersökningens samtliga moment.

Ett etiskt dilemma vi stötte på är huruvida korrekt det är att intervjua barn som är runt 12 år. I Sverige är det inte tillåtet att intervjua barn utan vårdnadshavarens tillstånd. Då dessa barn inte har föräldrar, talade vi med Madame som är ägare av barnhemmet, för att inhämta hennes samtycke om att bedriva en undersökning på barnhemmet, samt samtycke från henne om att intervjua barnen. Madame har även

fått undersökningens syfte väl förklarat för sig. Det var först när hon gett oss tillstånd som vi började intervjua barnen.

Vi försökte ställa enbart öppna frågor under intervjuerna och skapa en situation som kändes bekväm för barnen. Vi var noga med att förklara vårt syfte med undersökningen. Innan vi startade intervjuerna var vi noga med att påpeka att det var frivilligt att svara på samtliga frågor och att de fick avbryta när de ville. Vi var tydliga med att understryka att deras medverkan i intervjuerna var helt på deras villkor. Vi förklarade även att de kommer att vara anonyma när deras berättelser presenteras i uppsatsen. Samtliga barn som varit berörda av undersökningen gav sitt samtycke muntligen. Vi har också varit noga med att informera barnen om vilken skola vi kommer ifrån och vad vi studerar. Vi berättade för samtliga utav barnen och de vuxna vi intervjuade att den information och de berättelser de ger oss endast kommer användas i undersökningen och inte i något annat sammanhang. Utifrån detta anser vi att vi tagit hänsyn till det som humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning beskriver som de fyra viktigaste etiska principerna; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitets kravet* och *nyttjandeskravet* (Vetenskapsrådet).

Innan man gör en intervju måste man överväga vilka de personliga konsekvenserna kan bli för respondenterna, till exempel förändringar i hur de uppfattar sig själva (Kvale, Brinkmann 2014). Detta var något vi diskuterade innan vi gjorde intervjuerna. När vi gjorde vår intervjuguide funderade vi på vad vi kan fråga barnen och hur vi ställer de frågorna på bästa sätt. Vi ville på alla sätt undvika frågor som kunde få barnen att känna sig obekväma.

Något som vi även har tagit under beaktning är framställnings kravet, det vill säga hur fenomenet eller gruppen framställs. I vår undersökning handlade det om att vi ville undvika att kategorisera barnen eller få dem att känna sig som avvikande från resterande samhället. För oss är det viktigt att barnen förstår att vi inte ser dem endast som en grupp "barnhemsbarn" utan att de är enskilda unika individer med många olika egenskaper. Vi har gjort detta genom att vi som författare aldrig själva kallar barnen för "barnhemsbarn" i uppsatsen. Under uppsatsen försökte vi vara noga med att hela tiden belysa barnens perspektiv på hur de ser på sina förutsättningar och möjligheter utifrån att de har växt upp på ett barnhem.

När vi intervjuade Kodjo, personen som tidigare bott på barnhem, berättade vi även här om undersökningens syfte. Vi var noga med att betona för honom, att han hade all

rätt till att välja vilka frågor han skulle svara på. Då det var hans liv och bakgrund som det handlade om.

Även för de vuxna vi intervjuade, var vi tydliga med att förklara syftet med undersökningen. Två av dem var professionella och vi upplever att det inte blev några direkt etiska dilemman, i den meningen att de inte var i samma beroendeställning till oss. Vi menar att Doktor Kwabena och Susan Sabaa inte är sårbara på samma sätt som barnen och Kojdo. Det minskar således risken till att starta processer som vi sedan inte kan följa upp bland de professionella, till exempel att skapa förväntningar och få dem att lämna ut sig själva på ett sätt som vi inte kan åtgärda och följa upp. Vi har alltså tagit dessa etiska frågor i beaktning bland alla våra informanter (Holme & Solvang, 1997).

Något som bör tas upp under den etiska diskussionen är det faktum att vi valt att skriva vår uppsats på svenska. Ingen av våra respondenter talar eller förstår svenska vilket gör att de inte kommer ha någon möjlighet att ta del av vårt resultat av undersökningen. Detta var något som vi var tydliga med att berätta innan intervjuerna och gav på så vis våra respondenter en möjlighet att avstå från att delta i undersökningen. Samtliga respondenter kände sig bekväma med att delta i undersökningen. De professionella önskade att om vi någon gång reste tillbaka till Ghana, skulle vi besöka dem och berätta vad vi kommit fram till och hur det gått för oss.

4.4 Vår roll

Något som vi diskuterat en hel del under undersökningens gång är vår roll gentemot barnen vi intervjuat; hur vår roll kan påverka dem. Med vår roll tänker vi på den maktdimension som finns i det faktum att vi är vuxna, vita och ekonomiskt välbärgade. Barnen har under sina år på barnhemmet träffat en hel del vita personer som kommit till dit som volontärer. De ser oss som vita personer med mycket pengar. När de ser oss vet de att det finns möjlighet att få saker som de annars inte hade fått. Förutom de materiella saker de kan få av oss är vi också deras möjlighet att lämna barnhemmet. Barnen berättade att det är viktigt att skaffa sig vänner bland volontärer då de kan vara viktiga personer att känna för att få en chans till vidareutbildning. Två av barnen berättade att de på såg Aida som en sådan person. Hon var deras "friend".

I en utav de etiska principerna som vi nämnde ovan, samtyckeskravet, understryks hur viktigt det är att undvika beroendeförhållande mellan forskare och de som är en

del av undersökningen. Eftersom barnen är en stor del av vår undersökning är detta något som kan ställa till en del problem. Som vi nämnt tidigare ser barnen oss som vita volontärer som kan hjälpa dem därifrån. Genom att försöka bli vår vän hoppas de kunna få hjälp med skolgång och annat. Detta beroendeförhållande tänker vi kan påverka våra intervjuer. Det finns en risk när vi intervjuar barnen att de ger oss de svar som kan ge mest sympati/empati. Med detta menar vi att vår närvaro kan påverka deras svar samt att deras svar hade kunnat vara annorlunda om det var någon från lokalbefolkningen som gjorde intervjuerna. För att försöka få ett resultat som var så lite påverkat av oss som möjligt valde vi även att intervju två barn som Aida inte kände sedan hennes tidigare resa till Ghana. Hanna och Kim upplevde inte att det faktum att Aida kände två av fyra barn som intervjuades påverkade deras svar under intervjuerna. Det grundas på att samtliga barn svarade väldigt lika på intervjufrågorna. Givetvis förekom det skillnader mellan alla barn men inget som kunde relateras till den olikheten som fanns i relationen till Aida.

4.5 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

4.5.1 Reliabilitet

Reliabiliteten visar på tillförlitligheten i undersökningen. För att ta reda på om studien är tillförlitlig behöver forskaren fråga sig om samma resultat kan upprepas vid en ny undersökning och en annan tidpunkt av andra forskare (Kvale & Brinkmann, 2014). Om någon annan hade valt att göra en studie med samma syfte och frågeställningar som vi har gjort, skulle resultatet och slutsatsen förmodligen ha blivit annorlunda. Vilka frågor som ställs i intervjun och även hur de ställs, påverkar svaren och därmed också den slutgiltiga empirin i undersökningen. Hur vi sedan tolkar våra svar påverkar i sin tur vår analys och de slutsatser vi kan fatta. Detta tänker vi gör att andra personer skulle kunna få fram ett annat resultat. Då vi också har fokuserat på de subjektiva perspektiven hos varje barn, hade resultatet inte blivit samma ifall en annan forskare eller student med annorlunda preferensramar och subjektiva bild hade intervjuat andra barn.

Vid en annan tidpunkt hade även läget i Ghana kring barnhemmen varit annorlunda, då det nu 2015 pågår en utredning av barnhemmen som finns. Utredningen är en del av den handlingsplan som vi nämner i bakgrund som går under namnet CRI. Vi tänker att en studie som gjorts innan eller ett tag efter den utredningen, hade kunnat få ett annat resultat än vad vi fick fram nu vid samma tidpunkt som utredningen. Då de

utreder barnhemmen tänker vi att barnhemmet kanske sätter upp en fasad; att de höjer standarden lite. Barnhemmet vi besökte var ett utav de barnhem som hade som hade blivit granskat vid tidpunkten vi var där. Vad vi menar att vår studie kanske inte har en hög grad av reliabilitet, men att detta inte heller är möjligt då den behandlar frågor kring subjektiva upplevelser och sociala förhållanden. Då dessa inte är statiska, utan i ständig rörelse och i högsta grad föränderliga, blir det också nästintill omöjligt att presentera ett material med hög reliabilitet i en kvalitativ studie som denna (Holme & Solvang, 1997).

Larsson (2005) skriver om triangulering, vilket innebär att undersökaren använder sig av olika intervjuare vid insamlingen av empiri, eller att det är olika undersökare som analyserar empirin. Då vi har varit tre som tillsammans gjort undersökningen har vi vid olika intervjuer haft olika intervjuare. Vi har även alla tre analyserat empirin. Detta stärker trovärdigheten och säkerheten, enligt författaren. Vi valde själva aktivt att alla skulle vara med och transkibera materialet, detta för att kunna jämföra och diskutera så att transkiberingarna skulle bli så exakta som möjligt. Vi valde även att analysera tillsammans för att få fram många perspektiv och tankar kring materialet som möjligt.

4.5.2 Validitet

Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att validitet är en måttstock för huruvida en undersökning undersöker det som har avsett att undersökas. Det blir således relevant för oss att se tillbaka till vårt syfte och våra frågeställningar och se det i relation till vårt resultat.

Besvarar vi vårt syfte och frågeställningar, med hjälp av vår undersökning? Validiteten i en kvalitativ forskning är också beroende av de intervjufrågor som ställs (ibid). Då vår intervjuguide är baserad på uppsatsens frågeställningar, anser vi att den innehöll relevanta frågor som fångade upp det vi ville få besvarat. Utifrån detta anser vi att uppsatsens validitet stärks. Vi tycker i övrigt att vårt resultat stämmer väl överens med vad syftet och våra frågeställningar har handlat om. Vi har förvisso fått mycket generell och allmän information kring barnhemssituationen i Ghana, vad vissa barnhem har för funktion och hur barnen påverkas. Vi har trots detta försökt att rikta in oss på barnens berättelse och de barnhem vi besökt i vårt resultat för att behålla fokus på syftet med undersökningen.

När forskare försöker fastställa validiteten kontrollerar, ifrågasätter och teoretiserar de det resultat undersökningen visat på. Forskaren tillämpar en kritisk syn på sitt

arbete för att kontrollera de analyser och tolkningar som gjorts (Bryman, 2008).

4.5.3 Generaliserbarhet

Efter att resultatet av en undersökning bedömts vara tillförlitligt utifrån dess reliabilitet och validitet återstår det att se över undersökningens generaliserbarhet. En undersöknings generaliserbarhet innebär att se om undersökningen går att överföras till andra undersökningspersoner, situationer och kontexter eller om undersökningen främst är av lokalt intresse (Kvale, Brinkmann 2014). När det, som i vårt fall, handlar om intervjuforskning är en vanlig kritik mot att resultatet inte kan ses som generaliserbart, att det är för få personer som blivit intervjuade vilket gör resultatet lokalt. Vi tänker att vår undersökning är väldigt beroende av dess kontext och dess intervjupersoner. Vi har valt ut ett fåtal barn som finns på ett barnhem i Ghana, där dessa utgör en väldigt liten del av den stora population som finns. Som vi har diskuterat innan, är det människor i sina subjektiva upplevelser och i sina sociala sammanhang som vi har studerat. Detta innebär således att det kan vara svårt att säga huruvida man kan generalisera resultatet till andra kontexter. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver däremot begreppet analytisk generalisering, som innebär i vilken grad man kan använda resultatet från en undersökning som vägledning i andra situationer och sammanhang. Den empiri man har kommit fram till kan således betraktas som ett perspektiv, med processer och exempel, som man kan tillämpa på andra liknande sammanhang. Även Bell (2000) beskriver problematiken i att generalisera utifrån alltför lite information. Vidare skriver författaren att det material man har kommit fram till istället kan betraktas som en plattform, en utgångspunkt, för andras tankar och reflektioner.

Vi anser att vårt resultat definitivt är för tunt för att kunna generaliseras till andra barn som växer upp på barnhem. Det har heller inte varit vår ambition med denna studie. Vår ambition har varit att belysa detta problem, att höja dessa barns röster och möjligtvis sätta en plattform för vidare forskning.

4.6 Bearbetning av data och analysmetod

Vi har utgått från ett deduktivt tillvägagångssätt, vilket innebär att vi redan från början hade valt teorier som skulle ge oss ett specifikt fokus och inriktning. Med en deduktiv ansats, styr det vilka typer av frågor som ställs och hur dessa tolkas inom ramen för de teoretiska utgångspunkter som man har valt. Valet av teoretiska utgångspunkter som ska styra studien, sker också i samband med att man läser in sig

till undersökningsområdet och bildar hypoteser kring sin egen undersökning (Larsson, 2005). Genom att läsa på olika myndigheters hemsidor innan vi åkte till Ghana försökte vi att skapa förkunskaper kring situationen för barn som växer upp på barnhem. Den information vi bekantade oss med var att barn som växer upp på barnhem är en stigmatiserad grupp och att de är uteslutna från samhället i stort (Department of Social Welfare Accra, Ghana; 2015). Baserat på vad vi hade läst, valde vi teorierna symbolisk interaktionism, stigmatisering och socialisation som fokus. Larsson (2005) beskriver hur valet av teorier ska fungera som en plattform för vad som ska anses som relevant i analyserandet av empiri.

Vi började med att transkribera och göra oss bekanta med materialet. Vi valde att tillsammans sitta och skriva ner vad våra intervjupersoner berättade, för att sedan jämföra resultaten. På så vis försökte vi undvika att information skulle falla bort. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver vikten av att samtliga transkribenter använder sig av samma förfaringsätt för att göra det möjligt att göra språkliga jämförelser mellan intervjuerna. Eftersom vi satt tillsammans var ett gemensamt förfaringsätt något som blev en självklarhet. Då samtliga intervjuer var på engelska och vi valde att skriva uppsatsen på svenska blev förfaringsättet extra viktigt för oss. Genom att göra en översättning av våra informanternas utsagor, riskerade vi redan där att göra en tolkning av vad som sägs. Vi anser att vi i största möjliga mån försökt undvika detta genom att diskutera hur vi översätter vissa ord och så gott det går försökt översätta så ordagrant som möjligt. De fanns stunder då det blev svårt att översätta ordagrant, då vi inte hittade någon direkt översättning på svenska. Detta resulterade i att vi gemensamt diskuterade hur vi bäst skulle översätta det som sagts och vilket ord på svenska som fick fungera som motsvarighet.

När intervjuerna hade ägt rum insåg vi att det var vissa teman som var ständigt återkommande. Efter att ha transkriberat intervjuerna blev det ännu mer tydligt för oss att det var vissa teman som togs upp mer än andra. Vi valde därmed tematisk analysmetod, för att kunna bearbeta och bryta ner utsagorna till mindre beståndsdelar. För att urskilja dessa teman ännu tydligare använde vi oss av färgkodning. Vi hade barnens utsagor där vi hittade många gemensamma nämnare och de professionellas utlåtanden, där vi även där kunde hitta gemensamma nämnare och övergripande teman. Vi kunde även urskilja kopplingar mellan barnens utlåtanden och de professionellas utlåtanden. Vi använde oss av tema utbildning, framtid och stigma. Utbildning valde vi som ett övergripande tema eftersom detta var något som var

återkommande när vi sammanställde empirin, för att kunna svara på samtliga av våra forskningsfrågor. Framtid blev ett självklart tema då vårt syfte med undersökningen berör framtid samt att se vad för hinder och möjligheter som finns för barnen. Stigma blev ett tema som vi valde, eftersom detta var någonting som vi hade med oss i vår förförståelse. Detta var även någonting som de professionella betonade starkt under intervjuerna, gällande barn på barnhems situation. Stigma blev också ett aktuellt tema för oss, då stigmat utifrån de professionella, har relaterats till integrationssvårigheter vad gäller barns framtidsmöjligheter. Detta har varit högst relevant att ta med för att kunna återkoppla till vårt syfte och våra frågeställningar. Stigma blev också ett relevant tema då barnen vi intervjuade hade en annan bild av stigmatiseringen, varpå vi ville belysa denna kontrast som fanns mellan de barnen och de professionellas utsagor.

När vi hade våra övergripande teman och genomförde en noggrannare läsning av intervjuerna, kunde vi också urskilja subteman under respektive huvudtema även dessa färgkodades. Detta blev intressant för oss när vi tittade tillbaka på vårt syfte. Syftet vill lyfta fram de egna tankarna från barnen på ett privat barnhem och deras funderingar kring framtiden. Samtidigt som vi ville ha ett bredare perspektiv genom att även se det ur de professionellas synvinkel; vad de hade att säga generellt om vilka möjligheter och svårigheter barn från barnhem kan komma att stöta på när de ska integreras i samhället.

Efter att vi hade delat upp empirin i de tre teman, framkom det tydligt att de professionella hade mycket generell kunskap kring situationen för barn på barnhem i Ghana. Denna information var något vi fann vara viktig för vår undersökning, för att ge en kunskapsöverblick över situationen för barn på barnhem. Av denna anledning valde vi att placera delar av de professionellas utsagor i Empiri 1. Empiri 1 delade vi in i två subteman för att förtydliga och förenkla läsbarheten. Vad vi vill förtydliga är att vi inte har de professionellas utsagor som expertutlåtanden, utan de används som empiri. De professionellas utsagor analyserar vi tillsammans med teorier och tidigare forskning.

Vi kunde med den tematiska analysmetoden strukturera upp den empirin vi samlat in och se vilka samband samt kontraster som fanns. Här använde vi meningskategorisering. Det innebär att man kategoriserar utsagorna från intervjuer (Larsson, 2005). Vi har också använt oss av meningskoncentrering. Vilket

innebär att man återberättar intervju utsagorna genom att koncentrera och korta ner dem tillsammanhängande formuleringar (ibid).

4.7 Arbetsfördelning

På det stora hela har vi skrivit uppsatsen tillsammans. Under arbetets gång har vi diskuterat olika idéer och tankar som uppkommit. Då vi är tre personer har det förekommit en del olika tankar. Det har vi enbart sett som något positivt då det har lett till en rad olika intressanta diskussioner. Vi letade tillsammans information om de olika teoretiska perspektiven och tidigare forskning, men vi valde sedan att dela upp själva skrivandet. Aida skrev den tidigare forskningen. Kim och Hanna delade upp teoridelen där Kim skrev om socialisation och symbolisk interaktionism medan Hanna skrev om stigma och stämpling.

Vi valde att transkribera allt material tillsammans. Detta var något som var tidskrävande men vi ansåg att det var värt det då vi på så vis kunde hjälpas åt att se till att ingen information föll bort.

Våra teman valde vi tillsammans efter att ha diskuterat med varandra. Vi delade även upp färgkodningen mellan oss. Under arbetet med analys- och resultatdelen sammanställde vi vad vi fått fram utifrån de olika temana. Empiri 1 hjälptes vi alla tre åt att sammanställa. Eftersom vi var tre personer och hade tre teman under Empiri 2 valde vi att fokusera på var sitt tema. Kim sammanställde temat utbildning, Aida sammanställde temat framtid och Hanna hade temat stigma. Under sammanställningen satt vi tillsammans vilket gjorde att vi kunde diskutera och rådfråga varandra när vi körde fast. Vi såg detta som både givande och effektivt då de uppkom en del diskussioner och för att resultat- och analysdelen är ett tidskrävande arbete. Efter sammanställningen satt vi tillsammans och analyserade de vi kommit fram till utifrån egna tankar, våra teorier och tidigare forskning. Även under slutdiskussionen diskuterade vi gemensamt olika punkter som vi har funderat kring under uppsatsens gång. Vi hade gemensamma funderingar och tankar, vilket också underlättade i valet av vad som skulle tas upp på detta avsnitt.

Vi vill även betona att även om vi har haft ansvaret för olika delar av uppsatsen, har hela arbetet bedrivits genom att hjälpa varandra, diskutera och rådfråga när det behövs. Vi har alltid läst igenom varandras delar både under processen och när någon del blivit klar.

5 Resultat och analys

Resultat och analysdelen är indelad i 3 delar; presentation av intervjupersoner, Empiri 1 och Empiri 2. Vi valde att dela upp empirin i två delar för att öka läsbarheten och ge de barn vi intervjuat mer plats i Empiri 2. Vi anser att de professionella kunde ge oss mycket värdefull kunskap kring den mer generella bilden om barnhemssituationen i Ghana och vi valde därför att sätta den som första del för att öka kontextförståelsen.

5.1 Presentation av intervjupersoner

Vi har gjort sammanlagt åtta intervjuer. Här följer en presentation av dem vi har intervjuat:

Barnen - Vi har intervjuat fyra barn från barnhemmet Nyamekye. Vi har valt att särskilja dem från varandra i vår undersökning genom att ge dem fiktiva namn för att skydda deras anonymitet. Vi har valt att kalla dem *Måns*, *Julia*, *Calle* och *Anna*. Barnen är 12-13 år gamla. De har bott på barnhemmet olika länge, men alla har bott där i flera år.

Kodjo - Vår intervjuperson som tidigare i sitt liv bott på barnhem har vi valt att kalla Kodjo. Han är 23 år gammal. Kodjo bodde på ett barnhem under nästan tre år.

Atta - Han är en av grundarna till barnhemmet Nyamekye.

Susan Sabaa - En kvinna som arbetar i organisationen IC CRECENT. En organisation som arbetar för barns rättigheter på olika sätt.

Doktor Kwabena - Professor i socialt arbete på universitetet i Accra. Hans forskningsområde är barn på barnhem och han har specificerat sig på hur det går för barnen efter att de har lämnat barnhemmen.

Under resultat och analysdelen talar vi ibland om “de professionella” vi syftar då på både Doktor Kwabena och Susan Sabaa.

5.2 Empiri 1

Vi har valt att inleda vår empiri i resultat och analys delen med att beskriva vårdgivarnas och samhällets kunskap mer generellt om barn som växer upp på barnhem samt redogöra kring de insatser som finns för dem. Detta för att återkoppla till frågeställning två och tre som handlar om en mer generell bild av barnhemsituationen i Ghana. Vi vill även skapa en förståelse för den kontext som barn på barnhem lever i. I denna del kommer framförallt Susan Sabaa och Doktor Kwabena till tals då de berättade mycket om samhällets och vårdgivarnas kunskap,

eller brist på kunskap, kring barn på barnhem. De redogör även för vilka insatser som finns och vilka som saknas.

5.2.1 Kunskap

Susan Sabaa menade att en stor utmaning när det gäller barnhem är att personalen inte är utbildad:

“Vi har ett problem med att vårdgivarna inte är professionella. De har ingen utbildning i hur de ska hantera de barn som kommer. De vet inget om deras behov; fysiska behov och emotionella behov. Ett barn utan föräldrar har särskilda känslomässiga behov. De flesta barnhem har inte dessa kunskaper. De barn som hamnar på ett av dessa barnhem, står därför inför en stor utmaning. De är i stor risk då de inte får tillräckligt med mat, kläder, tröst, allt detta riskeras då ägaren inte har kunskap om barn.” – Susan Sabaa

Susan Sabaa berättade att i Ghana kan vem som helst starta ett barnhem. Många behöver ett arbete och en försörjning. Detta leder till att människor utan någon kunskap om barn startar barnhem.

Vidare beskrev hon en avsaknad av kunskap i samhället och att föräldrar ofta har en felaktig bild av barnens behov och om barnhem. Susan Sabaa berättade att föräldrar lämnar bort sina barn på grund av fattigdom. Hon sa att allmänheten måste utbildas om barns uppväxt och behov, så att människor förstår hur viktiga familjebanden är. Hon menade att det i dagsläget finns en tanke hos allmänheten att barnen får en bättre framtid på barnhemmet, men att det i själv verket inte är så.

“Vad som är värst är det faktum att föräldrarna bara lämnar sina barn på barnhem på grund av att de är fattiga. [...] Att träffa sin mamma betyder mest!” – Susan Sabaa

“Föräldrarnas roll är så viktig, de förstår inte alla. [...] I en nationell kampanj försökte vi förklara att det är bättre att barnen får stanna hos sina föräldrar. De tror att bara för att barnen har någonstans att äta och sova så har de det bättre på barnhemmet än hos sina familjer.” – Susan Sabaa

Susan Sabaa berättade att fokus läggs på de fysiska behoven och hon anser att allmänheten måste lära sig att även de emotionella behoven hos ett barn måste bli tillgodosedda. Hon förklarar att för att barnen ska må bra så handlar det om mer än de fysiska behoven. Den livskunskap som barn normalt får av sina föräldrar är ovärderlig och det är något som ett barnhem har oerhört svårt att tillgodose barnen med. Detta kan kopplas tillbaka till vad som beskrivs i bakgrunden, att i den ghananska kontexten

sätts de fysiska behoven framför de emotionella. Fattigdomen kan tänkas spela en stor roll då det finns en rädsla för att inte kunna ge sina barn mat och tak över huvudet. En rädsla att de ska gå så långt att barnen inte överlever på grund av detta. Detta kan tänkas påverka föräldrarna till att lämna bort barnen till barnhem; där de sätter deras överlevnad i främsta rummet. Som vi tidigare nämnt finns det de ägare som går ut i byar för att erbjuda föräldrar och släktingar möjlighet att ta hand om barnen och ge dem en möjlighet till en bättre uppväxt.

5.2.2 Insatser

Doktor Kwabena diskuterade avsaknaden av insatser som finns för barn som växer upp på barnhem.

”I andra länder när man har det svårt, inte har jobb eller pengar, finns det lösningar i form av bidrag som kan hjälpa dig; staten, landet hjälper till. Här finns det inget sådant utan här vänder man sig till familj och släktingar, så barnen som inte har det har det svårt. Barnen på barnhemmet har ingen att vända sig till. Så när du får problem får du klara dig på egen hand.” – Doktor Kwabena

Även Atta beskrev bristerna från samhällets sida i resurser och hjälpmedel till barn som växer upp på barnhem. Han förklarade att det finns tre stora barnhem i Ghana, alla tre belägna i norr, som regeringen sponsrar med alla materiella medel – men att de inte gör någonting mer än detta. Atta förklarade även att de sociala myndigheterna kan bistå med stipendier ibland och att de kan hjälpa till med praktikplatser som senare kan leda till jobb.

Som vi tidigare nämnt finns det olika stammar i Ghana med olika språk och kulturer, vilket gör att barn på barnhem inte alltid lär sig det språk och den kultur som råder i det samhället de ursprungligen kommer ifrån. Doktor Kwabena berättade att det först är nu de uppmärksammat detta som ett problem och att det är något som måste åtgärdas. Hans förslag på insats är att få in mer utbildad personal och personal från de olika stammarna. Detta eftersom barnen, om de har släkt, många gånger återvänder till den byn där slakten finns. Därför anses det vara viktigt att de lär sig det språk, normer och värderingar som finns i deras hemby; för att på det sättet kunna integreras i lokalsamhället. Johansson refererar till Giddens som beskriver att kulturen är de aspekter av samhället som är inlärd. Genom att nya medlemmar av samhället lär sig livsstilen blir de socialiserade (Johansson, 2012). Bristen på utbildad personal leder till att många barn på barnhem inte alltid kan tillgodose den kunskap om kultur och livsstil som finns i deras hemby. Genom att de går miste om denna form av

socialisation, utestängs de från full delaktighet i samhället och hindras från att ta del av de möjligheter som majoriteten i samhället har. De går således miste om den gemenskap som finns i samhället. Det kan kopplas till begreppet social uteslutning som Giddens beskriver, där fokus ligger på det ansvar och den roll som sociala krafter har när de handlar om att forma människors livsvillkor (Giddens & Sutton, 2007). Vi återkopplar denna tanke till barnhemssituationen i Ghana genom att det saknas ansvar och insatser från de sociala myndigheterna gällande att bistå med utbildad och högre bemannad personal till de olika barnhemmen. Någonting som påverkar barnens möjligheter till integration i allra högsta grad samt kan tänkas öka den sociala uteslutningen.

De professionella tar även upp CRI, den reform som beskrivs i bakgrunden, som viktiga komplement för att öka chansen för föräldralösa och utsatta barn att få en ljus framtid. De professionella anser att det behövs en careplan för varje enskilt barn. Careplan är en plan för hur det ska arbetas med barnet, som även ska innehålla en utslussningsplan. De menar på att om inte barnhemmen har denna plan, kommer det vara betydligt svårare för dem att stegvis kunna leva på egen hand och integreras i samhället. Avsaknaden av careplans på barnhemmen kan förklaras utifrån att vissa av de privatägda barnhemmen har ägare som har barnhem för egen vinning, vilket innebär för att försörja sig själva. De jobbar inte för att barnen ska lämna barnhemmet. De vill ha så många barn som möjligt på sina barnhem. Ju fler barn desto större möjlighet till inkomst. Susan Sabaa nämnde utslussningsplan som den ultimata insatsen för barn som växer upp på barnhem. Hon menar på att detta är barnhemmets och de sociala myndigheternas ansvar. Hon berättade att eftersom detta inte finns, händer det många gånger att barn som växer upp på barnhem stannar där tills de blir äldre, mellan 20- 30 år, då de inte har någon annanstans att ta vägen. Hon uttryckte att dessa barn blir institutionaliserade och förklarade att barnhemmen blir deras enda säkra plats. Detta kan liknas med situationen Frimpong Manso (2015) beskriver i sin forskning. Där informanterna stötte på svårigheter med att etablera sig i samhället efter att ha lämnat SOS-barnbyars barnhem då det inte fanns någon eftervårds-plan för dem. Detta resulterade i att de sökte sig tillbaka till barnhemmen för att kunna få stöd och hjälp.

Susan Sabaa berättade vidare att hon tycker att det borde planeras åtgärder som förberedelser för livet efter barnhemmet. Hon ger som exempel att familjer kan komma till barnhemmen. Detta för att få barnen att komma närmare en riktig familj

samt att få genomföra aktiviteter med dem. Detta bekräftas av Frimpong Manso (2014) i artikeln där han skriver om CRI. CRI är en handlingsplan som finns till för att hjälpa de sociala myndigheterna att uppmuntra just familjebaserad vård. Doktor Kwabena berättade under intervjun att det behövs mer generella insatser för barn som växer upp på barnhem, sådana lösningar som fokuserar på ekonomihantering, att ha tillgång till att hyra rum samt att hantera stigma. Frimpong Manso (2015) skriver i sin artikel att det största problemet med integrationen för barn och ungdomar som har växt upp på barnhem, är stigmatiseringen från samhället. Vidare berättade Doktor Kwabena även om att de finns de barnhem som har börjat med att försöka förbereda barn genom olika insatser, men även de barnhemmen stöter på problem.

“För dem som ska lämna barnhemmet finns det inga sätt som förbereder dem på livet. Ibland är det så att de som har varit på ett bra barnhem får det svårare, de är vana vid att ha allt så det blir en chock för dem sedan när de återvänder till de samhällen de kommer ifrån. [...] att leva självständigt är svårt. Det finns inget bra sätt att förbereda dem på det samhället de är på väg tillbaka till, och inga förberedelser för samhället som ska ta emot dem.” – Doktor Kwabena

När han talade om *bra* barnhem syftar han på de barnhem som har utrustade lokaler och faciliteter. Det är barnhem där barnen har egna saker och kläder. Han berättade vidare att de här barnhemmen försöker jobba för integrering genom olika insatser. De har en så kallad livsutbildning, där barnen lär sig om kultur, normer, värderingar, ekonomi och sociala färdigheter. Barnhemmen arbetar även med insatser för att integrera barnen i samhället genom att hjälpa dem att bygga upp ett kontaktnätverk. Barnhemmen har låtit barnen åka till deras hemby på besök under lov och helger. Doktor Kwabena beskriver att följande scenario har utspelat sig:

“Barnen har åkt dit, eftersom familj och släktingar är mycket fattigare vill barnen inte åka tillbaka fler gånger till hembyarna, de saknar allt de har på barnhemmet, TV, spel, god mat och andra faciliteter som de är vana vid.”

Detta kan diskuteras utifrån Giddens begrepp social uteslutning (Giddens & Sutton, 2007). I detta fall förstås det utifrån en uteslutning som barn själva är med att skapar. Social uteslutning beskrivs utifrån att människor ibland själva kan välja att stänga sig ute från samhället (ibid). Barn väljer att inte åka tillbaka till byn där de kommer ifrån. De vill stanna på sitt barnhem där de har mer leksaker, bättre mat och andra faciliteter. Vi tänker att detta inte är ett aktivt val som barnen gör för att undvika att

bli integrerade i samhället. Inte heller att detta val är något som de medvetet vet kan bidra till social uteslutning. Vi tänker att de är helt vanliga barn och ungdomar som vill vara i den miljö som de är vana och bekväma vid; men att detta kan bidra till svårigheter senare. Utifrån Giddens och Sutton (2007) redogörelse av hur man själv kan skapa processer till social uteslutning, anser vi att det här hade behövts vuxna som förklarar för barnen hur dessa möten i hembyn kan gynna dem senare. Liksom Frimpong Manso (2015) menar vi att detta skulle skapa en större förståelse bland barn från barnhem i vilka resurser de kan ha tillgång till i kontakter och sociala nätverk. Susan Sabaa nämnde också skolan som en viktig insats för barn som växer upp på barnhem. Hon förklarade att det är viktigt att ledningen på skolan tar ställning till vad för svårigheter som dessa barn kan komma att stöta på och uppmärksamma detta. Hon menar också på att det är viktigt att de stöttar barnen och ungdomarna så mycket som möjligt under deras skolgång.

5.3 Empiri 2

Under Empiri 2 kommer vi att redogöra för de teman som vi har funnit under bearbetningen av intervjuerna. De teman som har varit vårt fokus och även återkommande under arbetet med intervjuerna är utbildning, framtid och stigma. Under varje tema följer subteman där den empiri vi samlat in diskuteras. Varje subtema inleds med att de vuxna får komma till tals. Utifrån detta integreras sedan barnens utsagor under varje tema som diskuteras. Empirin analyseras sedan under respektive subtema, med hjälp av teori och tidigare forskning. Nedan följer en tabell för att enkelt kunna se indelning av empirin i teman och subteman

Tema	Subtema
Utbildning	<i>Barnens akademiska utbildning</i> <i>Livskunskap normer och värderingar</i>
Framtid	<i>Barnhemmets förberedelser för framtiden</i> <i>Barnens syn på framtiden</i>
Stigma	<i>Avsaknad av familj</i> <i>Sympati</i> <i>Beteende, utveckling och uppfostran</i>

5.3.1 Utbildning

Vi valde att göra utbildning till ett av våra teman då utbildning var ett ämne som belystes i samtliga intervjuer; det utan att vi själva berörde ämnet med våra intervjufrågor. Alla intervjupersoner pratade i något sammanhang om vikten av utbildning. Utbildningen framställdes som nyckeln till en god framtid för barn som är uppväxta på barnhem. Ämnet utbildning var något som berördes på olika sätt beroende på vem som intervjuades. Olika aspekter av ämnet lyftes upp; de handlade om akademisk utbildning samt utbildning kring livet i form av normer och värderingar. Utbildning i alla dess former sågs både av barnen och de professionella som barnens bästa möjlighet till att bli en del av samhället. Bristande utbildning på olika områden beskrevs av våra respondenter som ett hinder som leder till svårigheter till integration. Dessa två subteman ska tänkas vara en återkoppling till frågeställning tre.

5.3.1.1 Barnens akademiska utbildning

“Nyckeln till allt är utbildning” - Atta

I intervjun med Atta berättade han för oss om vikten av utbildning. Han berättade att utbildning är avgörande för om barnen ska kunna komma vidare och starta ett eget självständigt liv.

De professionella berättade för oss att det är svårare för barn från barnhem att lyckas bra i skolan. Dessa svårigheter beror på att barn från barnhem inte får den hjälp och stöttning från hemmet som de behöver. Den möjlighet finns inte för barn på barnhem då det är så många barn på för få vuxna. Detta är även någonting som den tidigare forskningen (Frimpong-Manso, 2015) styrker genom att författaren lyfter upp skolgången som ett problem för barnen på barnhem längre fram i livet. Det står även på hemsidan för de sociala myndigheterna i Accra att barn som växer upp på barnhem har större risk att hamna utanför skolsystemet (Department of social work Accra, 2015). Doktor Kwabena berättade dessutom om att utbildning inte alltid räcker:

“I Ghana behöver man kontakter för att få jobb. Vi har en stor arbetslöshet, ca 30 %. Utbildning spelar ingen roll om du inte har kontakter. Du måste veta vilka företag som anställer eftersom de inte går ut med att de söker ny personal. De barnen med familj har hjälp av dem och deras kontakter. Barnen som saknar kontakter får söka efter jobb med dåligt betalt eller dåliga arbetsvillkor. De har inga som kämpar för deras sak”. – Doktor Kwabena

Enligt Doktor Kwabena räcker det inte att ha en god utbildning för att få ett arbete. Utbildningen är inte viktig så länge du inte känner någon som kan hjälpa dig få ett jobb.

Dessa problem och svårigheter som beskrivs av de professionella var inget som barnen vi intervjuade talade om. Samtliga av barnen vi intervjuade var övertygade om att de skulle lyckas i skolan och på vis lyckas senare i livet. De la stor vikt på utbildning under hela intervjun och påtalade många gånger hur viktig den är för framtiden. Alla barnen hävdade att utbildningen skulle leda till ett jobb i framtiden, som i sin tur skulle kunna göra det möjligt för dem att försörja sig och starta sina liv. Barnen uttrycker följande;

“Alla har samma möjligheter. Den personen kan bli läkare, jag kan också bli läkare. Det är inte svårare för mig. Jag måste bara plugga hårt.” – Calle

“Jag pluggar hårt i skolan, så jag kan få en bra framtid.” – Måns

“Det är viktigt att göra goda val i livet. Att ägna livet åt utbildning. Utbildning är viktigt.” – Julia

Detta kan tolkas som att deras uppfattning är att alla kan lyckas bra i livet och få det jobb de vill ha oavsett bakgrund och uppväxt. Det som är viktigt och spelar in på ens framtidsmöjligheter är att ha en bra utbildning. Kodjo höll med om att utbildning är viktigt.

“När man har en god utbildning behöver man inget mer, det är då man kan forma sitt egna liv.” – Kodjo

Samtliga citat visar på en tanke om att tillgång till en bra utbildning kommer att utöka möjligheterna för barnen; att de då kommer ha alla möjligheter i livet. Jobb är nyckeln till att starta det egna livet och för att få ett jobb behövs utbildning. Vi kan här se att det råder en gemensam syn på utbildning från barnen och från Kodjo som lämnat ett barnhem.

Det kan kopplas till symbolisk interaktionism där grundtanken är att vår uppfattning kring, och vår definition av, situationen påverkar vårt beteende i den (Lindgren, 2007). Utifrån en symbolisk interaktionistisk utgångspunkt kan det tänkas att barnen ser på sin situation utifrån att så länge de sköter sig i skolan och får en bra utbildning, kommer de kunna få den framtid som de vill. De ser ingen större skillnad på möjligheten till god framtid för dem och andra barn. Detta påverkar deras beteende positivt genom att samtliga barn kämpar hårt i skolan och värdesätter utbildningen

högt. De har en tanke om att de har lika goda förutsättningar som andra barn som växer upp i familjer, så länge de har en god utbildning att utgå ifrån. De är väl medvetna om att om de inte sköter sig i skolan och får en bra utbildning kommer detta att ge konsekvenser senare i livet. Trost och Levin (2010) beskriver att när man uppfattar situationen som verklig är den också verklig i sina konsekvenser.

5.3.1.2 Livskunskap, normer och värderingar

Under temat utbildning var den kunskap som en person behöver för att klara sig bra i samhället något som framkom som viktigt. Samtliga intervjupersoner beskrev denna kunskap och redogjorde för vikten av den. Vi har valt att kalla den för livskunskap, där normer och värderingar som finns i samhället innefattas.

De professionella belyste de svårigheter som finns för barn på barnhem gällande den livskunskap vi nämnt ovan. De beskrev att svårigheterna består i att barn från barnhem kan ha svårt att tillämpa ghananska normer och värderingar. Doktor Kwabena berättade om de barn som växer på barnhem influerade av ett västerländskt tänk:

“De här barnen säger sina åsikter och kan avbryta vuxna. Det är något som barn uppväxta i det ghananska samhället inte gör.”

Han berättade att detta blir ett problem för barnen när de möter samhället, det blir problem när de ska integreras i samhället då de inte beter sig så som det förväntas av dem. Doktor Kwabena fortsätter med följande;

“Jag säger inte att alla våra värderingar är bra, men det är våra värderingar och det är så vårt samhälle ser ut. Det är det samhället de ska tillbaka till. Folk i samhället förväntar sig att du ska bete dig på ett visst sätt, de förväntar sig respekt och bra beteende.”

Vi kan alltså här se att det finns en medvetenhet kring att deras normer och värderingar inte alltid är de bästa. Samtidigt är det den verklighet dessa barn hamnar in när de lämnar barnhemmen, och den verklighet som de ska hitta sin plats i och anpassa sig till.

De professionella beskrev vidare att den stamuppdelningen, som vi nämner i bakgrunden, som finns i Ghana är något som kan ställa till med problem. Då barnen som befinner sig på barnhem får lära sig det språk, normer och värderingar från den stammen som personalen som arbetar på just det barnhemmet har. När de sedan återvänder till sina byar som kan vara en annan stam, är detta något som blir en svårighet då barnen inte förstår varken språk eller kultur i sin by.

Atta beskrev vikten av byte av skola, det vill säga när barnen blir äldre och får gå i en skola utanför barnhemmet. Där får de mer kontakt med samhället, vilket enligt Atta är bra för dem.

“Oftast lär barnen sig mycket när de blir äldre och börjar i en annan skola, en skola utanför barnhemmet; där får de möjligheter att lära sig värderingar och normer i samhället på ett annat sätt. Lär de sig inte detta finns risken att de hamnar i trubbel senare i livet.” - Atta

Även här underströk han hur viktig den kunskap, som vi benämnt som livskunskap, är för barnen och deras framtid. Vi kan här se hur personal från barnhemmet är medveten om den inverkan barnhem har på barns framtid, att barnhemmen inte alltid har möjlighet att tillgodose barnen med den livskunskap de behöver utan att skolan utanför barnhemmen fungerar som ett viktigt komplement.

Barnen hade tydliga tankar kring vad livskunskap är och hur den bäst tillämpas. De beskrev att viktig kunskap om livet är att vara en god kristen, lyda de äldre och lärares amt respektera dem. Vidare beskrev de att det är viktigt att vara en ärlig människa och inte ljuga eller förolämpa andra. Genom att lyda regler blir man en bättre människa och genom att vara en exemplarisk elev visar du på gott uppförande, som i sin tur kan göra att du har en bättre chans till arbete i framtiden.

“Du måste lyda reglerna så du blir en bättre människa i framtiden”. – Måns

“I livet är det viktigt att respektera de som är äldre än dig”- Julia

“Du måste lyda gud och vara en god kristen”- Calle

“Du får aldrig ljuga, ärlighet är viktigt” - Anna

Kodjo bekräftade att det är viktigt att veta hur man ska tala och uppföra sig, att detta även kan påverka dina chanser till att få ett arbete. Detta tolkas som att det som barnen beskriver är att i Ghana finns det en norm där man ska lyda och respektera de vuxna. Att vara en ärlig människa, vara sann mot dina medmänniskor och mot Gud. Det finns en tydlig motsättning mellan vad de professionella säger och vad barnen berättar. De barn som vi intervjuade var mycket väl medvetna om hur de förväntas uppföra sig och vilka problem de kan ställas inför om de inte gör det. Något som kan tänkas ha påverkat detta är det faktum att de barn vi intervjuade bor på ett mindre barnhem som är relativt öppet. Med detta menar vi att barnen har möjlighet att gå till byn och har ibland ärenden att göra i byn. De går även i skolan med andra barn som

bor med sina föräldrar. Denna kombination tror vi kan hjälpa barnen att se och lära sig normer och värderingar som finns runt omkring dem.

Vi kan förstå barn på barnhem situation utifrån Johanssons (2012) och Berger och Luckmanns (2008) redogörelse av socialisationsprocessen, där de beskriver primär och sekundär socialisering. Det kan urskiljas både en välfungerande och en mindre välfungerande socialisationsprocess. På en del av barnhemmen får barn lära sig språk, värderingar och normer som råder i samhället. Vad som emellertid kan vara ett problem är att personen som lär ut denna kunskap kan vara från en annan stam än det barn som tar emot kunskapen. Detta innebär att även om den primära och sekundära socialisationsprocessen fungerar, kan det betyda att den inte fungerar i den kontexten barnen kommer i från. Det blir en försvårad socialisationsprocess; det vill säga att det inte är det språk, normer och värderingar som just de barnen behöver. Det finns även barnhem där bristen på personal kan påverka socialisationsprocessen negativt, i den benämningen att de inte kan nå ut till alla barnen och att de inte alltid har möjligheter och resurser till att korrigera det som anses vara felaktiga beteenden.

Det kan tänkas att det är denna brist på personal som gör att de professionella har en mer dyster bild angående barnens möjlighet att anpassa sig till den norm som finns i samhället. De barn vi har intervjuat är endast en liten del av alla de barn som bor på barnhem. De har fått till sig de normer och värderingar som finns. De har växt upp på ett barnhem där det finns tillräckligt med vuxna och har därmed kunnat bli tillgodosedda den livskunskap som de behöver av personal. Dessa barn är uppväxta på ett privat vinstdrivande barnhem, den sorts barnhem som det finns flest av i Ghana. Om dessa barnhem är lika varandra kan det tänkas att det borde finnas ett större antal barn som kan tillgodose sig denna livskunskap än vad de professionella beskriver. I vår undersökning har vi dock inte stöd att dra några slutsatser kring att dessa sorts barnhem är lika, då vi endast har varit på ett. Något som inte framkommer i våra intervjuer med barnen är den stamproblematiken som de professionella beskrev. Det framkommer inte om de kommer hamna i en kontext som är annan än den de har blivit uppfostrade i.

5.3.2 Framtid

Då vi är intresserade av att veta mer om hur livet efter tiden på barnhem kan se ut för barnen i Ghana var framtid ett tema som berördes mycket under samtliga av våra

intervjuer. Både barnen och de professionella berättade om hur barnhemmen förbereder barnen för att senare i livet klara sig själva. Vi ställde frågor till barnen som vi intervjuade om deras tankar kring framtiden. Det var främst dessa två aspekter som berördes när vi diskuterade framtid; därav blev de våra subteman.

5.3.2.1 Förberedelser från barnhemmen

För att koppla tillbaka till frågeställning två kommer vi under detta subtema diskutera hur barnhem, mer generellt i Ghana, kan inverka på barnen och hur det tar sig i uttryck senare livet för dem. Det gör vi genom att beskriva den informationen vi fått från de professionella. Detta kompletteras med information från barnen som blivit intervjuade, genom att de får berätta hur de upplever sig blivit förberedda från barnhemmet Nyamekye.

När de professionella diskuterade hur barnhemmen förbereder barn inför framtiden är det främst avsaknaden av förberedelser som nämns. De båda var eniga om att det finns brister i insatser och förberedelser från barnhemmets sida. De menade på att som det ser ut i dagsläget blir barnen väldigt lite förberedda för framtiden. Doktor Kwabena beskrev problematiken kring att många av barnhemmen inte arbetar för att barnen ska kunna integreras i samhället. Han menade på att kontakter är en av de viktigaste förberedelser barnhemmen kan ge barnet. Han berättade att det finns barnhem där det är förbjudet för släktingar att komma på besök. Denna totala separering leder till att när barnen senare återvänder till sina byar är de inte alltid välkomna av sin släkt. De händer att slakten nekar att de känner till barnet i fråga. Detta hindrar barnens alla möjligheter till att få ett eget kontaktnät.

“Barnhemmen kan skapa en barriär mellan barnen och samhället.

Ägaren kan spelaroll, de kan isolera barnen och hindra omvärlden från att delta i barnens liv.” – Doktor Kwabena

Detta barriärskapande kan kopplas till Giddens begrepp social uteslutning (Giddens & Sutton, 2007). Ägaren till barnhemmet kan tänkas vara den sociala aktör som hindrar barnen att komma in i samhället. Genom att förbjuda dem att lämna barnhemmet samt förbjuda utomstående att komma på besök minskar barnens möjlighet till delaktighet i samhället. Doktor Kwabena berättade för oss att om man hade fått barnen mer integrerade i samhället hade det kunnat leda till att stigmatiseringen som finns minskar.

Susan Sabaa beskrev problematiken med bristen på personal, att det gör att barnhem många gånger inte har möjlighet att förbereda alla barn för framtiden utan många lämnas att klara sig på egen hand.

“När de är så många barn på ett barnhem kan ett barn gråta upp till två timmar utan att någon kommer och tar hand om dem. Vet ni vad som händer med ett sådant barn? Du förstör tilliten. Så de växer upp utan tillit och kan heller inte ge tillit.” – Susan Sabaa

”De föräldralösa barnen saknar tillit. Det får ingen kärlek från någon, så de kan inte ge kärlek eller tillit tillbaka. Det påverkar dem och deras utveckling. [...]. Det kan även påverka framtida relationer. Dessa barn är också väldigt osäkra och vissa har blivit misshandlade vilket kan leda till att de sedan även misshandlar. Det finns stora utvecklingsgap mellan de barn som växer upp på barnhem och de som växer i familjer.” – Susan Sabaa

Utifrån vad som beskrivs ovan kan det tänkas att eftersom dessa barn saknar familj saknar de även den kärlek och tillit som en familj ger. Susan Sabaa ser kärlek och tillit som två viktiga faktorer som förberedelser från barnhemmen och något de bör tillgodose dem med.

Susan Sabaa berättade att barn som växer upp i en ”låtsasfamilj” och syftade då på barnhem inte får samma kärlek som i en vanlig familj. Hon berättade för oss om en situation, där hon var på ett barnhem varpå ett barn hade dött och låg på marken samtidigt som andra barn lekte oberoende bredvid. Hon pratade om den ”falska familjen” och säger att barnen kunde fortsätta leka då de inte har några blodsband; att de kan vara egocentriska och har brist på känslor och reaktioner. Hon nämnde att det finns flera psykosociala effekter av att växa upp på barnhem. Det är också något som E.Muguwe (et.al. 2011) bekräftar i deras artikel kring barns psykosociala effekter av att växa upp på institution. Det som Susan Sabaa diskuterade kring ”falska familjer” är dock inget som vi själva märkte av under den tiden vi spenderade på Nyamekye. Det kunde urskiljas att det fanns ett band mellan barnen. De äldre tog hand om de yngre. Vi upplevde även att det fanns en omtanke och solidaritet bland barnen. Då de gärna delade med sig och var noga att med att se till att alla fick om det delades ut till exempel mat eller kakor. Dessa antagen grundar vi på vad vi sett under alla de dagar under vår fem veckors period som vi spenderade på Nyamekye.

Susan Sabaa förklarade att det viktigaste barnhem kan göra för barn är att arbeta för att de kan lämna institutionen så fort som möjligt. Det borde, enligt henne, vara en

max gräns på fem år. Allt längre än det kommer leda till att barn blir institutionaliserade, eftersom barn blir avskilda från samhället när de hamnar på institutioner. Samtidigt berättade hon att det är svårt att vara självständig i Ghana, särskilt i sådana fall som man inte vet vilka ens biologiska familj är samt att man inte har släktingar då Ghana är ett familjeorienterat samhälle.

Barnen berättade för oss att barnhemmet Nyamekye förbereder dem genom att de lär dem att städa och laga mat. Madame har lärt dem att inte stjäla, inte slåss, samt lyda, respektera och lyssna på de vuxna. De har lärt sig att de ska läsa Bibeln eller Koranen. Barnen berättade även att det förekommer våld på barnhemmet men att det är i uppfostrande syfte och det är något som kan gynna dem i framtiden.

“Det är bra att de slår oss för det står så i bibeln. Jag lär mig att bli en bra man i framtiden utav det.” – Måns

Samtidigt sa Måns:

“Att växa upp på barnhem kommer påverka mig senare i livet genom att jag blir slagen i huvudet och de kommer göra mig “galen” då min hjärna blir skadad.”

Det kan tolkas som att det finns en ambivalent syn hos barnen kring våldets funktion och hur det kan påverka dem i framtiden. Våldet kan hjälpa dem att bli bättre människor och på så vis ses som en förberedelse för framtiden. Samtidigt som hjärnan kan skadas så att de blir “galna” om våldet riktas mot huvudet. Vidare berättade barnen för oss hur de förbereds genom att de får instruktioner om vad som är bra och dåligt i livet och vilka val de bör göra.

“Vi har lärt oss om goda och dåliga gärningar. Goda gärningar är att man gör bra saker. [...] Madame ger oss råd i bra och dåliga gärningar. Hon säger till oss att inte göra fel val i livet.” – Calle

Vad som betraktas som bra och dåliga val, samt bra och dåliga gärningar framkommer inte. Vi försökte fråga barnen om detta men de hade svårt att förklara hur de menade. Det kan tänkas att det har och göra med att vi gentemot barnen kommer från olika kulturer. Vilket gör att barnen ser vad som är gott och ont som självklart och inte ansåg att det behövdes förklaras utförligare än på de sätt de gjorde. Barnen vi intervjuade var noga med att poängtera att det fanns tydliga förberedelser för framtiden och att det var något som de fick lära sig tidigt. Kodjo berättade för oss hur svårt det är att leva på egen hand utan sina föräldrar i Ghana. Han berättade för oss att han hamnade på barnhem efter att hans mamma dog.

“Jag gick till barnhemmet för att jag tänkte att jag kunde få hjälp med framtiden. Min familj var mycket fattig och pappa tog inte sitt ansvar.”

Kanske kunde jag få någon att hjälpa mig och mina småsyskon. Kanske kunde jag få en bra utbildning. Men inget förändrades där. Ingen hjälpte mig eller min bror, så han lider också. Jag gick i skolan i tre år, sedan gick jag inte mer. Jag gick i skolan på barnhemmet, sedan kom jag inte längre, på grund av att ingen kunde hjälpa mig.” – Kodjo

Detta kan tolkas som att det finns en tanke kring att barnhemmen kan förbereda dig för livet. Med hjälp och förberedelser från dem har du större chans att lyckas. Kodjo berättade dock att det inte var någon som lyckades hjälpa honom. Det faktum att han inte fick möjlighet att fortsätta gå i skolan gjorde att han lämnade barnhemmet efter tre år.

“Jag bestämde mig för att lämna barnhemmet eftersom jag inte såg någon framtid där.” – Kodjo

Kodjo berättade också för oss att det är viktigt att man har en plan när man lämnar barnhemmet. Antingen för jobb eller fortsatta studier. Vidare berättade Kodjo om svårigheterna med att få ett jobb då kontakten med omvärlden kan vara begränsad när du bor på barnhem.

“Ibland har du vänner utanför barnhemmet, men inte många. Du kan inte lämnabarnhemmet så mycket. Du har inte mycket möjligheter att prata med andra utanför barnhemmet. Du har inte frihet som andra barn, de kan gå och leka med de andra. Barn på barnhem kan bli skickade att köpa någonting i byn, det är deras endamöjlighet till att träffa människor utanför barnhemmet”. – Kodjo

Ingen utav barnen vi intervjuade diskuterade hur barnhemmet kan hjälpa till och förbereda en väg ut ifrån barnhemmet. Det var inget som var aktuellt utan det fanns en tydlig bild kring att du bor på barnhemmet tills du flyttar antingen på grund av jobb eller skola. Vilket i många barns fall resulterar i hela barndomen.

Det går att diskutera barnens situation utifrån Goffmans begrepp “*totala institutionen*” där han beskriver hur medlemmar på institutionen socialiseras in i den miljö som finns på institutionen (Lindquist & Nygren, 2006). Det kan tänkas att det finns barn som genom att spendera en stor del av livet på ett barnhem, har svårt att möta den verkliga som finns utanför. Goffman beskriver vidare att en del av socialiseringen vid institutioner inbegriper beteende där medlemmarnas beteende är en anpassning av institutionens regler och normer samt ett vidmakthållande av deras egen självrespekt i form av att behålla en del av det tidigare beteendet (ibid). Det kan tänkas att många av de barn som lever på barnhem kommer dit i tidigt ålder. Det resulterar i att det beteende de får enbart är påverkat av barnhemmet och

socialiseringen där, vilket kan bida till institutionalisering. Sasan Sabaa tycker att det borde vara en maxgräns på fem år för att barnen inte ska bli institutionaliserade.

För att koppla det till de barnen vi mött och intervjuat har samtliga utav dem bott på barnhemmet längre än fem år och kom dit som mycket små. Vi kan se tydligt hur de är påverkade och väl socialiserade i den miljön de befinner sig i. De betar sig efter de regler som finns på barnhemmet. En faktor till det kan vara att de blir fysiskt bestraffade genom slag om de inte lyder. En annan faktor kan vara att barnhemmet är det enda de känner till; det är deras värld och verklighet. Utifrån detta kan vi se en viss institutionalisering även hos de barn vi intervjuat.

5.3.2.2 Barnens syn på sin framtid

Under detta subtema diskuteras hur barnen ser på sin framtid. Det är en subjektiv bild av barnens beskrivning kring deras framtid. Vi tycker att detta subtema var ytterst relevant då det var just det subjektiva och barnens beskrivningar vi var ute efter i vår undersökning och de återkopplas till såväl syfte som frågeställning ett. Vi hoppas att detta subtema ska kunna tillföra ytterligare ett djup till vår undersökning. Även om vi är medvetna om att fyra barns berättelser inte kan ses som en generell beskrivning av hur samtliga barn på barnhems ser på sin framtid.

Måns nämnde genomgående under intervjun att han inte vill stanna på barnhemmet, utan att hans ambitioner och mål är att först börja på en annan skola och sedan ta sig vidare därifrån. När vi under intervjun frågade hur han ska bära sig åt med livet efter att ha lämnat barnhemmet, svarade han att han inte visste. Han berättade även att han inte är orolig över att det ska vara svårt att lämna barnhemmet och leva på egen hand, så länge det finns volontärer eller andra personer som hjälper honom.

Även Anna redogjorde för sina framtidstankar. Hon vill gå på en annan skola där hon också kan bo, för att sedan åka tillbaka till barnhemmet när det är skollov. Hon berättade att hennes dröm är att bli sjuksköterska. När vi pratade om hennes tankar kring möjligheter och svårigheter drog hon paralleller till sin kompis. Hon berättade att hennes vän, Sara, har det mycket lättare eftersom hon har sina föräldrar som hon kan få hjälp och stöd av när hon skulle vara i behov av detta.

”Det är svårt för mig och lättare för Sara i livet. Jag får kämpa mycket mer eftersom jag inte har några föräldrar”. – Anna

”Jag studerar hårt i skolan. Så att jag kan få en bra framtid. Jag vill bli läkare”. – Calle

Calle redogjorde för framtiden i termer av skola och utbildning. Han fortsätter med att han inte vet när han ska lämna barnhemmet, då han inte har någon mamma eller pappa. Vidare berättade han att han vill tjäna pengar så att han kan leva på egen hand, men också för att komma tillbaka till barnhemmet och kunna bidra med pengar. Calle uppger också att han inte tycker det är viktigt att berätta om sin bakgrund, som föräldralöst barn när han söker jobb. Han berättade att det inte spelar någon roll, så länge han har en god utbildning vilket kommer att göra honom till en god kandidat för framtida jobbsökan.

Samtliga barn berättade om framtiden i termer av utbildning och jobb. Att deras mål är att inte behöva bo på barnhemmet, utan istället bo på en skola, för att sedan komma tillbaka till barnhemmet om det skulle behövas. De redogjorde för att de önskade att gå på en annan skola och att utbildning och arbete är nyckeln till att leva ett självständigt liv. Julia redogjorde däremot för de problem och svårigheter som uppstår i detta stadiet. I det stadiet man ska komma vidare i livet och leva på egen hand. Här nämnde hon begreppet ”helper”.

”Man måste kämpa för en helper. Det kan vara en vän som hjälper mig att komma vidare i skolan till exempel, att få hjälp med utbildningen. Om jag inte har en helper måste jag kämpa för att få en. Det är någon som är utifrån och som hjälper dig att komma vidare med livet. För när du går härifrån måste du leva på egen hand, och vart ska man ta vägen? Så, även om de, på barnhemmet, behandlar dig dåligt, så måste du stanna. Det finns ingen annanstans att ta vägen.” – Julia

Julia berättade även att hon planerar att komma tillbaka på loven eller vid behov, såsom när hon är sjuk och behöver medicin, men också att komma tillbaka senare i livet när hon har sitt eget liv, för att hälsa på Madame.

“Jag måste hälsa på Madame. För att hon hjälpte mig.” – Julia

Som vi nämnt tidigare är vi intresserade av att fånga barnens subjektiva bild av sin situation och hur de definierar den. I boken *Att förstå vardagen* beskriver James Williams att verkligheten är sammankopplad med vilket perspektiv personen lägger på situationen, vilket gör att verkligheten hela tiden är föränderlig (2010). I det stora hela var de barnen vi intervjuade överens i sin beskrivning av sin situation och syn på framtid. Det har ett gemensamt perspektiv på sin situation. Detta kan bero på att de i dagsläget har många gemensamma faktorer som utgör en gemensam situation. Detta är något som Trost och Levin (2010) bekräftar, genom att de beskriver att situationen till stor del kan delas med andra som är i samma situation men den kan även i sina

olika delar vara subjektiv. Barnen på Nyamekye har än så länge haft liknade sociala upplevelser då de bor relativt skyddat på samma barnhem, det kan tänkas fungera som en förklaring till varför de alla ser så pass lika på sin situation. När barnen i framtiden lämnar barnhemmet för att gå på olika skolor och tar olika vägar i livet kan det tänkas att deras definition av situationen ändras och blir mer subjektiv. Barnen har genomgående en positiv inställning till sin framtid. De är samtliga övertygade om att så länge de studerar väl kommer framtiden vara ljus. Genom att samtliga barn gör det aktiva valet av att prestera bra i skolan och lyssna på lektionerna påverkar de sin situation. Ett begrepp som Trost och Levin lyfter upp som viktigt inom symbolisk interaktionism är aktivitet, vilket innebär att ingen definition av situationen är statiskt, detta medför att det kan vara svårt att förutspå vad personen i fråga kommer göra härnäst (2010). Utifrån detta anser vi att de är svårt för oss att dra slutsatser kring hur de barn vi intervjuat kommer se på sin framtid när de blir äldre. Barnen har nu en positiv inställning till sin situation, vilken kan påverkas eller ändras om de omvärderar sin situation eller om det händer nått som gör att deras situation påverkas. Något som bör poängtera är att de barn som intervjuats mycket väl kan behålla den positiva syn de har på sin situation och den relativt goda bild de har av hur andra ser på dem. Det handlar dels om vilka personer de möter och hur de påverkas av dem samt hur deras situation kommer att se ut. Det handlar även om varje barns unika egenskaper och resurser som kommer vara en stor tillgång för var och en i deras strävan mot en god framtid.

5.3.3 Stigma

Begreppet stigmatisering var något av de första vi kom i kontakt med då vi började vår undersökning. Vi kunde redan innan vi reste till Ghana läsa på de sociala myndigheternas hemsida hur barn på barnhem är stigmatiserade av samhället. För att återkoppla till frågeställning tre lyfter de professionella fram stigmatiseringen som en försvårande faktor för barn på barnhem att integreras och bli en del av samhället. De pratar om stigmatisering utifrån att barnen stigmatiseras på grund av hämmande av deras utveckling och beteende. De uppgav även att en stor del av Ghanas befolkning, som lever inom ett familjeorienterat samhälle, ser ner på de barn som saknar familj. Barnen beskrev en annan bild. De talade om annorlunda behandling i form av att andra känner sympati och tycker synd om dem. De berättade även att de skiljer sig från andra barn genom att de inte har någon familj. Vi skapade våra subteman utifrån

denna motsättning det fanns kring stigmatisering och hur det tog sig uttryck bland barnen och de professionella

5.3.3.1 Avsaknad av familj

Som vi nämnt många gånger tidigare är Ghana ett familjeorienterat samhälle, där familj har hög status. Detta leder till att en av de största faktorerna till stigmatisering och stämpling som framkom under undersökningen var att barn på barnhem inte har någon familj. Det resulterade i att ett givet subtema för oss blev avsaknad av familj.

Att växa upp utan familj kan få olika konsekvenser senare i livet. Doktor Kwabena berättade att unga kvinnor som växt upp på barnhem kan få svårt att bilda sig en egen familj. Detta beror på att innan en familj låter sin son gifta sig med någon kvinna, vill de veta mer om kvinnans familj. Många barn som växt upp på barnhem vet inte varifrån de kommer och de vet inte mycket om sina familjer eller bakgrunder. Vidare berättade Kwabena att detta får ytterligare konsekvenser då det är svårt för en ung kvinna att bo ensam i Ghana. Det är svårt att få jobb och det finns då tankar om att en ung kvinna som bor själv måste prostituera sig för att kunna försörja sig. Flickor som växer upp med sin familj bor kvar hemma tills de gifter sig. Doktor Kwabena berättade också att det kan finnas en tanke om att barn blir placerade på barnhem på grund av att de är häxor, att föräldrarna inte velat ha dem, vilket även detta leder till att det blir svårt att bli accepterad som fru åt någons son.

Goffman diskuterar stigmatisering utifrån social kontroll. Genom att samhället stigmatiserar en grupp får de en viss kontroll över dem (Giddens & Sutton, 2007). Det kan tänkas att samhället stigmatiserar barnen på barnhem för att få kontroll över dem. Det kan tolkas som att det finns en rädsla i samhället att dessa barn, som står utan föräldrar och någon som uppfostrar dem, kan vara en fara för samhället. Att det finns en rädsla att dessa barn växer upp och blir så kallade "dåliga" människor. Denna rädsla kan utgöra ett hinder för integreringen i samhället. Som vi tidigare berättat är det svårt att få arbete utan kontakter. Doktor Kwabena berättade att människor inte vill anställa barnen, eftersom de inte har någon form av bakgrundsinformation om dem. De anställer hellre personer som de redan känner eller personer som de blivit rekommenderade av någon annan. Sammantaget är det dessa faktorer som påverkar barnens möjligheter och förutsättningar till integrering och gemenskap i samhället.

Susan Sabaa redogjorde för att barn själva kan tycka att det är jobbigt att inte ha

föräldrar, särskilt i skolan där de ser andra barn och barnens föräldrar. Hon berättade om hur barn från barnhem kommer till skolan i buss medan alla andra barn kommer med sina föräldrar.

“Jag har märkt att när de föräldralösa barnen kommer till skolan så känner de sig annorlunda när de ser de andra barnen som blir avlämnade av sina föräldrar, att se detta påverkar barnen psykiskt.” – Susan Sabaa

Barnen som vi intervjuade talade aldrig om stigmatisering. De pratade om skillnader. Den främsta skillnaden på dem och de barn som inte bor på barnhem är enligt dem att de andra barnen har föräldrar.

“Den enda skillnaden på de barn som inte bor på barnhem och mig är att de har en familj, någon som kan stötta dem i livet. Det har inte jag.” – Måns

“Ja, Sara har föräldrar det har inte jag, det är den enda skillnaden. Föräldrar som kan hjälpa henne när hon är redo för livet, jag har ingen, jag måste vända mig till Madame.” – Anna

Vad det innebär att inte ha en familj beskriver samtliga av barnen som avsaknad av stöttning. De tar även upp att man inte kan göra samma saker och att man inte kan få nya saker på samma sätt som barn som har familj.

“De andra barnen har föräldrar. Det har inte jag. När han eller hon behöver någonting kan föräldrarna ge dem det. Så kan inte jag göra. Jag kan fråga Madame, men hon kan ofta inte hjälpa mig. Jag kan inte vända mig till någon annan [...] Ibland ser du dina kompisar utanför barnhemmet och de har nya saker. Men det har inte du, för du har inga föräldrar. Då blir man ledsen. Du kan inte göra samma saker som de andra barnen, för de har föräldrar”. – Julia

Anna tog upp detta som en anledning till att det är viktigt att ha kompisar som bor utanför barnhemmet.

“Det är viktigt att ha vänner utanför, ibland kan de hjälpa mig och ge mig saker när jag inte har något”. – Anna

Barnen tog även upp att de behandlas annorlunda än barn som bor med familjer genom att de bestraffas mer än vad de hade gjort om de hade bott i en familj.

“De andra barnen får ingen bestraffning hemma på samma sätt som vi får det. I skolan får de det som alla andra, men inte hemma så som vi får.” – Julia

“Det kan vara både bra och dåligt att bo på barnhem, för ibland slår madame oss med käppen [...] Vissa barn lämnar barnhemmet på grund av att de slår oss.”– Anna

Stigmatisering beskrivs av Goffman som att man utpekas som utmärkande eller avvikande på ett negativt sätt, personen i fråga tillskrivs dåliga egenskaper (Jacobson, Thelander & Wästerfors, 2010). Lokalbefolkningen ser, enligt de professionella, barn som är föräldralösa ses som avvikande på grund av de inte har några föräldrar och familj. Då Ghana är ett land där familj och släkt tar hand om varandra blir det avvikande att vara utan någon som tar hand om en. Avsaknad av föräldrar som den främsta skillnaden stärks av vad G.Foster (et. al, 1995) beskriver. De skriver i sin artikel att stigmatisering och diskriminering är vanligt förekommande gentemot föräldralösa barn. När de intervjuat lokalbefolkning kom det fram att stigmatisering är vanligt. Stigmatiseringen visas genom att barnen blir kända som de barn som saknar föräldrar, de barn vars föräldrar dött. Detta har i sin tur lett till en social isolering av dessa barn (ibid). Barnen på barnhemmet Nyamekye verkade inte, vad vi kunde urskilja i våra intervjuer, särskilt påverkade av den sociala isolering eller stigmatisering som nämns ovan. De har kontakt med människorna i byn och barn som bor i samhället går på barnhemmets skola. Utan det var, som vi nämnt tidigare, främst stöttningen som de saknade och beskrev som skillnad.

Utifrån våra intervjuer framkom det inte att barnen upplevde sig som stigmatiserade. När Susan Sabaa berättade om stigmatisering pratade hon om barn som går på skola utanför sitt barnhem. Det kan tänkas att det är först då barnen börjar se på sig själva som annorlunda, att det är först när barnen börjar på en skola utanför barnhemmet som de ser skillnader. Denna bussresa som Susan Sabaa talar om, med en buss från barnhemmet, kan vara den första riktigt konkreta kontakten barn har med samhället. Genom kontakt med samhället kan det bli allt mer tydligt för barn från barnhem att de skiljer sig från andra samt att andra stämplar barnen som annorlunda. Stämpling kan bli en självuppfylld profetia, vilket innebär att individen tillslut ser sig själv som avvikande (Jacobson, Thelander & Wästerfors, 2010). Barnen vi intervjuade upplevde sig inte vara avvikande, bortsett från att de inte har några föräldrar. Den stigmatisering Susan Sabaa talade om upplever de inte. Barnen på Nyamekye går i skola på barnhemmet, där går även byns barn. Barnen blandas på skolan så trots att barnen får kontakt med andra barn upplever de inga skillnader. Vi vet inte om tankarna om skillnader och avvikande finns hos barnen från byn, om de

tankarna finns är det ingenting som de intervjuade barnen känner av.

Detta kan ses utifrån begreppet jagidentitet. Goffman (2002) förklarar begreppet jagidentitet och skriver att de sociala erfarenheterna spelar stor roll för den subjektiva bild en person ger av en situation och av sig själv. Utifrån Goffmans begrepp kan det förklaras att barnens bild av sig själva påverkas av de sociala erfarenheter de har. Goffman skriver att det går att undersöka vilka känslor en person har kring sitt stigma genom att se på jagidentiteten hos en individ (ibid). Barnen vi intervjuade upplever ingen stigmatisering, de anser att den enda skillnaden är att de inte har några föräldrar. De sociala erfarenheterna de har påverkar deras bild av sig själva, och deras erfarenheter innefattar ingen negativ stigmatisering. Spegeljaget är ett annat begrepp där man kan se hur en person ser på sig själv. Cooley menar att människan ser på sig själv genom att tolka och skapa en uppfattning om hur andra ser på en (Trost & Levin 2010). Barnen vi intervjuade upplever sig inte som annorlunda, det kan utifrån spegeljaget då tolkas att de har en uppfattning om att barnen från byn inte ser dem som annorlunda.

När barnen berättade om sig själva och deras situation pratade de ofta om ett "vi" och ett "oss", inte bara när det gällde sig själva och deras kompisar på Nyamekye utan de pratade om "barn som växer upp på barnhem" som en grupp. Goffman skriver om grupptillhörighet, där han menar att individer som fått samma stigma tillskrivet sig blir indelade i samma grupp. Denna grupp som en individ fått på grund av stigma nämner Goffman som den verkliga gruppen (2002). Det fanns ett vi och ni tänk bland de barn vi intervjuade: Vi som är "barnhemsbarn" Ni som har familj/föräldrar. De ser sig själva som "barnhemsbarn". Barnen själva kategoriserade samhället utifrån de som har familj/föräldrar och de som inte har det. På samma sätt gör samhället med barnen. Saknar du familj/föräldrar betraktas du som avvikande, eftersom familj har en så pass viktig roll i det ghananska samhället. Inte bara vad gäller den känslomässiga aspekten utan även för allt i det praktiska i livet såsom; möjlighet till utbildning på universitetsnivå, möjligheter att få jobb, möjligheter till äktenskap. Det kan tänkas att det just nu inte verkar påverka barnens beteende då de fortfarande är skyddade från denna stigmatisering, genom att de lever på barnhemmet där kontakten med övriga samhället är begränsat. Vi tänker att även deras ålder är något som spelar in, då de fortfarande är så pass unga att de inte mött de svårigheter, som vi beskriver ovan, som kommer med vuxenlivet.

För att dock se kritiskt på de Goffman skriver om grupptillhörighet och den verkliga gruppen, anser vi att samtliga barn vi intervjuat har goda resurser att vara något mer än "barnhemsbarn". De har en drivkraft som få barn i den åldern har och en beslutsamhet om att kämpa och komma långt i livet i såväl utbildning som det sociala livet. Att då säga att gruppen "barnhemsbarn" skulle vara dessa barns verkliga grupp känns både hårt, förenklat och orättvist. Vad som även bör tas under beaktande är att barnen såg även fördelar med att vara i gruppen "barnhemsbarn" utifrån att de kunde få sympati och genom de hjälp från samhället. Denna sympati kommer diskuteras i avsnittet nedan

5.3.3.2 Sympati

När vi började intervjua barnen framkom det ganska fort att sympati var något framträdande som de berättade om. Det var något som fortsatte även under intervjuerna med de vuxna, dock under lite andra former. Vi tyckte det var intressant och kunde dra paralleller mellan sympatin och stämpling samt stigma. Utifrån detta blev det ett av våra subteman.

Doktor Kwabena och Atta berättade att det finns människor som känner sympati för barn som växt upp på barnhem, men att det också finns en annan sida.

"Vissa människor sympatiserar med barnen och vill hjälpa dem, andra bryr sig inte alls." – Atta

Doktor Kwabena bekräftade detta och beskrev hur människor i Ghana har nog med sina egna problem och därför inte har möjlighet att sympatisera med alla andra.

Doktor Kwabena berättade att barn får mycket sympati under tiden som de bor på barnhem. Människor i samhället tycker synd om dem då och ser dem som behövande, "Needies". Han trodde inte att barn skulle få sympatier och gynnas av att i framtiden berätta om deras bakgrund, men han trodde att de kan gynnas av att berätta om sin situation under tiden som de lever på barnhem. De kan få tillgång till saker som de ber om för att människor tycker synd om dem. Vidare berättade Doktor Kwabena för oss att barn från barnhem ibland tränas upp på att prata på ett sådant sätt att de ska få sympatier från samhället.

När barnen talade om att de var avvikande lyfte de fram sympati från resterande av samhället som en positiv effekt av detta. Samtliga av barnen vi intervjuade berättade att människor i Ghana känner sympati för barn som växer upp på barnhem. De berättade att människorna tycker synd om dem och ser dem som behövande.

“De tror att vi är behövande, att vi inte har någonting.” – Calle

“De tycker synd om oss.” – Julia

“Människor i Ghana har inte dåliga tankar om barn på barnhem, de tycker synd om oss och ser oss som behövande.” – Måns

“Det är viktigt med människor utanför, de kan ge mig saker när jag behöver något.” – Anna

Utifrån spegeljaget, som beskriver att vi skapar våra egna jag utifrån hur vi tolkar att andra ser på oss (Trost & Levin 2010) kan detta tolkas att barnen har en bild av att de ses som behövande. Barnen vi intervjuade tolkar sin omgivning och dess bemötande, samtliga av barnen har en bild av att de ses som behövande och att det är synd om dem.

Begreppet behövande (needies) var något som flera av barnen nämnde som ett ord på hur samhället ser på dem. Det var även ett begrepp som användes av Doktor Kwabena och Atta. Atta använde det när han kategoriserade barnen på barnhemmet. Han förklarade att de delade in barn i olika kategorier. Det finns barn som förlorat båda sina föräldrar, barn som förlorat en förälder eller dessa barn som är just behövande ”needies”. De behövande kan ha båda föräldrarna i livet men föräldrarna är oförmögna att ta hand om sina barn. Vi har även stött på begreppet ”needies” tidigare när vi läst artiklar som behandlar föräldralösa barn och barnhem i Ghana. Det är tydligt för oss att “needies” är ett begrepp som används i Ghana för att beskriva barn på barnhem.

När någon blir stämplad är det en etikett som är tillskriven av en annan social aktör (Jacobson, Thelander & Wästerfors, 2010). Barn på barnhem ses som behövande. Det är samhället som ser dem som “needies”; samhället som har gett dem den etiketten. Stämpling visar på hur omgivningen definierar och reagerar på andra människor (Ejrnos & Kristiansen, 2013). Här har samhället valt att definiera barn som behövande. Det kan tänkas att det är genom denna stämpling som barnen vi intervjuade har fått en tanke kring att människor i samhället ser att de behöver saker, ser dem som behövande. Detta bekräftades av att vi fick veta att samhället kunde skänka mat, leksaker, kläder och medicin till barnhem. När barn blir sjuka får de oftast gratis sjukvård just för att de kommer från barnhem och är behövande. Denna stämpling som behövande, utifrån vad Doktor Kwabena beskriver, försvinner när

barnen lämnar barnhemmet. Vilket resulterar i att barnen från barnhemmet inte längre får samma sympati och hjälp från samhället.

När Calle berättade om lokalsamhällets berättade han att de ibland kan bli misstänkta som tjuvar.

“Vissa tror till exempel att vi inte har någonting att äta och att vi därför stjäl mat från andras gårdar.” – Calle

Så även om det finns en tanke att omgivningen sympatiserar med dem finns även en medvetenhet om att det kan finnas negativa tankar om dem samt att stämplingen som behövande inte alltid innebär sympati utan även medför misstänksamhet.

Kodjo bekräftade det som Atta och Doktor Kwabena berättat, att det varierar bland människor hur de sympatiserar med barn som växer upp på barnhem. Han berättade att han ibland mötts av sympati och ibland inte. Kodjo bekräftade även det som Calle berättat om misstänksamheten.

“Ibland när du säger att du är föräldralös tänker de att någon redan hjälpt dig. [...] Ibland tänker de att du redan har en obroni-friend och att du därför inte egentligen behöver den hjälpen”. – Kodjo

Med “obroni-friend” menar han en person som är vit och rik, att det finns en tanke om att han sponsras av någon redan och på så vis har tillräckligt med hjälp redan. Goffman beskriver att människor som avviker från mängden stigmatiseras vilket kan leda till misstänksamhet eller fientlighet (Giddens & Sutton, 2007). Att Kodjo möts av tankarna att han redan får sponsring och inte behöver hjälpen han ber om eller att barn kan mötas av tankarna om att de ska stjäla, tolkar vi som att samhället då är misstänksamma. De vet att många barnhem och många barn på barnhem sponsras av människor från väst, de vet att många barn på barnhem är fattiga och får lite mat. Detta kan leda till misstankar och en fientlig inställning mot dessa barn och ungdomar.

De flesta av barnen vi intervjuade trodde att det skulle kunna ge dem fördelar att berätta att de är uppväxta på barnhem. De hade alltså inte den tanken som Doktor Kwabena hade om att sympatin försvinner när de lämnar barnhemmet.

“När jag söker jobb kommer jag förklara att jag är uppväxt på barnhem. De kommer sympatisera med mig och ge mig ett jobb.” – Måns

“När jag är klar med skolan kommer jag berätta för personen som kan anställa mig att jag kommer från ett barnhem, för då kan jag få ett jobb, för då vet de att jag behöver det. Det kan vara lättare att få ett jobb om de vet min bakgrund”. – Anna

5.3.3.3 Beteende, utveckling och uppfostran

Beteende, utveckling och uppfostran var aspekter som diskuterades. De professionella talade om det kopplat till stigma medan barnen vi intervjuade talade om det som något som var viktig och ledde till att de kunde bli goda medborgare och personer. Denna motsättning mellan de olika intervjupersonerna fann vi intressant och vi gjorde därför beteende, utveckling och uppfostran till vårt sista subtema.

Det stigma barn på barnhem utsätts för beror ofta enligt de professionella på barnens beteende och utveckling. Susan Sabaa nämnde flera gånger under intervjun att det är just barnens beteende som gör att de stigmatiseras. Hon berättade att barn som växt upp på barnhem ofta blir väldigt egocentriska. Hon menade även på att de har svårt att visa känslor och svårt att känna tillit vilket gör dem osäkra. Detta bekräftas av de sociala myndigheterna i Accra, som skriver på sin hemsida att barn som växer upp på barnhem har större risk att bli kognitivt och emotionellt hämmade (Department of social work Accra, 2015). Susan Sabaa berättade också att barn ofta är aggressiva, att de slåss och bråkar mycket. Hon beskrev att barn från barnhem på så vis blev avvikande. Det Susan Sabaa berättade kan kopplas till stigma. Egenskaper som avviker från majoriteten utgör stigma (Giddens & Sutton, 2007). Stigmatisering innebär enligt Goffman att någon utpekas som just avvikande på ett negativt sätt (Jacobsson, Thelander & Wästerfors 2010). Att utpekas som aggressiv, osäker och egocentrisk, för att ta upp några av Susan Sabaas exempel, anser vi är att utpekas på ett negativt sätt. Dessa egenskaper kan därför leda till stigmatisering.

Både Susan Sabaa och Doktor Kwabena tog i intervjuerna bland annat upp mängden barn som en orsak till bristen på felaktigt beteende.

“Sen är det också så att en person på barnhemmet kan ha 60 barn att ta hand om vilket gör att även om man försöker uppfostra barnen så har man inte tid att se till att alla gör som man säger. De som inte gör det får man bara strunta i. Personalen vet inte hur de ska handskas med barnen. Barnen växer upp med en felaktig attityd och beteende”. – Doktor Kwabena

Som vi beskrev under temat utbildning, subtemat livskunskap, är ett annat problem att många barnhem influeras av ett västerländskt tänk. Barnen uppfostras utefter det och får lära sig att säga sina åsikter, säga ifrån och avbryta vuxna. Då detta går emot den kultur som finns i Ghana blir det ett problem för barnen när de är utanför barnhemmet. De uppfattas som dåligt uppfostrade. I det ghananska samhället finns det

flera traditioner och kulturer. Dessa traditioner och kulturer förs vidare från förälder till barn. Barn på barnhem har inte föräldrar vilket innebär att de inte har någon som berättar om dessa traditioner. Detta leder till att när vissa barn sedan kommer ut i samhället händer det att deras omgivning klagat på deras beteende. Susan Sabaa diskuterade att i och med att alla vårdgivarna inte är utbildade saknar de kunskap om hur de ska hantera och bemöta dessa barn. Många barn på barnhem kommer från en svår bakgrund. De är många gånger i behov av någon som kan bemöta den problematik de har. Genom att barnens behov inte tillgodoses påverkar det deras utveckling negativt.

Något som motsäger de professionellas åsikter är G.Foster (et.al, 1995) som i sin artikel beskriver hur lokalinvånarna ansåg att barn från barnhem hade ett bra uppförande samt att de ofta var väldigt tysta och försiktiga något som lärarna kunde hålla med om. Detta var något vi kunde koppla till barnen på Nyamekye då samtliga av barnen som vi intervjuade beskrev beteende och uppförande som en väldigt viktig del i livet. Uppförandet var något de lärt sig om på barnhemmet. Vi fick en tydlig bild från dem att det som är viktigt i livet är att ha en god utbildning och sedan ett gott beteende.

“I livet är det viktigt med utbildning och att vara en god kristen som inte syndar mot Gud eller gör dåliga saker mot andra.” – Måns

“För att vara en bra person måste du lyda och respektera lärare och de äldre. Och vara duktig i skolan.” – Anna

“Du måste lyda lärare (...) Det är viktigt att bete sig bra, inte ljuga eller förolämpa andra” – Calle

“Vi lär oss att det är viktigt att inte stjäla, ljuga och slåss. Du måste vara en god kristen.” – Julia

Samtliga barn lyfte i sina intervjuer vikten av att vara god mot både Gud och andra människor. Nästan alla barnen använde ordet lyda under intervjuerna. De berättade att de måste lyssna på och lyda de vuxna.

Det finns alltså en motsättning mellan vad barnen samt den forskning vi läst säger och vad Doktor Kwabena och Susan Sabaa säger. När de professionella beskriver generellt kring barn på barnhem och deras beteende är Goffmans förklaring av stigma applicerbar. Detta då de professionella beskriver barn som växer upp på barnhem som avvikande på ett negativt sätt. De barn vi intervjuade upplever som vi tidigare nämnt

inte stigmatisering. En anledning till detta kan vara att de inte avviker så som de barn som de professionella beskriver gör. Utifrån hur barnen vi intervjuade beskrev ett bra beteende syns inga av de egenskaper Susan Sabaa beskrev att barn från barnhem har. Doktor Kwabena nämnde brist på personal och det västerländska tänket som anledningar till att barn på barnhem kan få ett avvikande beteende. Inget av detta verkar påverka barnen som vi intervjuade på samma sätt. På Nyamekye finns det många vuxna och samtliga i den ordinarie personalen är från Ghana. Vi tänker därför att det som Doktor Kwabena tog upp som problem inte påverkar barnen vi intervjuat.

6 Slutdiskussion

6.1 Diskussion och slutsatser

Vår undersökning baseras på åtta intervjuer, vi har intervjuat både barn och vuxna om barns situation på barnhem i Ghana. Syftet med uppsatsen har varit att undersöka hur barn på ett privat barnhem i Ghana ser på sin framtid. Vi har även undersökt hur socialarbetare tänker generellt kring barns, från barnhem, möjligheter och svårigheter till att integreras i samhället.

Vi har haft för- och nackdelar med vårt metodval. Det har varit nödvändigt för oss att tidigt samla förkunskaper för att vara i fas med uppsatsen. Detta gjorde vi genom att läsa vad de sociala myndigheterna i Ghana hade skrivit kring barn på barnhem. Där beskrevs stigmatisering som ett stort problem i Ghana. Det styrktes utifrån den information som internationella artiklar och avhandlingar hade, dessa artiklar kom att ligga till grund som tidigare forskning. Vi kunde utifrån detta även välja vilka teorier som skulle förankras i arbetet, teorier såsom stigmatisering- och stämplingsteori. När vi skulle analysera den empiri som framkommit under samtliga av våra intervjuer märkte vi att våra val av teorier inte alltid kändes som de mest givande teorierna för arbetet. De la stort fokus vid de negativa aspekterna och de svårigheter som barn från barnhem kan möta. Vi saknade teorier som på kunde lyfta varje barns unika egenskaper och deras strategier. Teorier som hade kunnat hjälpa oss att förstå den positiva inställning och goda strategier de barn vi intervjuat besitter. Då stora delar av undersökningen ägde rum i Ghana kände vi att vi behövde välja teorier innan vi åkte. Detta då vi behövde ha med oss litteratur ner till Ghana då det inte var möjligt att få tag i litteratur när vi var där. Vi visste också att vi inte skulle ha så mycket tid när vi kom hem igen från resan. Allt eftersom undersökningen fortlöpte framkom det, utifrån vad de professionella berättade, att stigmatisering och integrationssvårigheter var ett faktum för barn som växer upp på barnhem. Detta stämde inte överens med de tankar som barnen vi intervjuade hade kring deras framtid. Där lyftes det fram en positiv syn på framtid och möjligheter att bli en del av samhället. Denna kontrast var någonting som vi blev medvetna om och som vi också var tvungna att förhålla oss till. Det har varit en nackdel att vi redan innan vi åkte till Ghana hade ett tydligt fokus på den stigmatisering som beskrevs kring barn på barnhem. Vi har varit medvetna om de problem som kan komma att uppstå, i att åka ner med en bestämd bild av en situation, vilket resulterat i att vi försökt vara noga med att lyfta fram de svårigheter som vi har

mött. Vi hoppas med detta, att kunna förstärka forskningsprocessen och resultatets äkthet.

Vår ambition med uppsatsen var att belysa barnens subjektiva upplevelser kring framtiden, i möjligheter och hinder, och därmed göra deras röster hörda. Vi ville även bredda perspektivet och se vad professionella visste om detta. Vi anser att det bästa vi kunde göra med den kontrast som framkom i vad professionella och vad barnen berättade, var att belysa bådas sätt att se på situation och inte förkasta några av dessa utlåtanden. Vi kunde till en början fråga oss, ifall barnens positiva utsagor kring framtiden hade att göra med att de var så pass unga att de faktiskt inte förstod vad som komma skall. Vi reflekterade mycket kring detta och märkte att de professionellas utlåtanden hade en viss påverkan på oss, en påverkan som gjorde att även vi såg massa hinder kring barnens framtid. Vi menar att vi här var reflexiva och fick tänka om. Vi försöker dra slutsatser utan att vara allt för påverkade av den negativa bild de professionella har. Vi vill i detta arbete lyfta fram de professionellas och barnens perspektiv, men också betona att bägge av dessa parter är experter på sina sätt.

Som vi nämner i metodavsnittet kände Aida två av de fyra barn vi intervjuade. Vi berättar där att vi inte upplevde det som ett problem då samtliga barn hade liknande reflektioner kring det vi frågade dem om. Genom att samtliga av barnen gav oss en så pass lik bild av sin situation blir det att vi under slutdiskussionen drar våra slutsatser utifrån dessa fyra barn som en grupp. Vi särskiljer dem dock åt i resultat och analysen genom att vara tydlig med vilket barn som sagt vad genom att använda deras fiktiva namn. Om vi ska återgå till vad det kan komma sig att dessa barn berättade så lika saker så kan det tänkas att det kan bero på att de har en väldigt liknade situation, något som vi diskuterar i vår analys utifrån begreppet definition av situationen. Vad som dock bör tas under beaktning är det faktum att vi är vita människor från västvärlden. Barnen kan tänkas berätta saker som vi vill höra, de vill vara behjälpliga. De vill visa oss att de ska kämpa för sin utbildning och klara den. Det kan tänkas att genom att visa oss att de är måna om utbildning och vill vidareutbilda sig kan det finnas en förhoppning kring att vi kan vara ekonomiskt behjälpliga. Med detta sagt vill vi ändå poängtera att vi anser att det finns en äkthet i det barnen berättade då de inte på något sätt försökte få oss att känna sympati för dem. De visar snarare på en otrolig vilja och kämpaglöd. Återigen motbevisas de professionellas bild av att barn från barnhem lär sig vad de ska säga för att få folk runt omkring dem att känna sympati.

Vi valde att åka till ett annat land och skriva vår undersökning över kulturella gränser, det gick över förväntan. Som vi nämnde i metodavsnittet har Aidas tidigare erfarenheter samt den familj vi bodde hos har varit till stor hjälp för oss att snabbt komma in i den ghananska kulturen. Tack vare dessa kontakter kunde vi lätt få kontakt med barn och vuxna. Vi tänker att vår roll som vita studenter från väst spelar in. Att vi berättade att vi kom från Sverige och Göteborgs Universitetet gjorde att det blev enkelt för oss att få möjlighet att intervjua Doktor Kwabena och Susan Sabaa. Även kontakten med Nyamekye och Madame Charity var enkel, det tänker vi beror på att Aida tidigare arbetat som volontär där och att hon alltså redan hade en god kontakt med Madame Charity.

En slutsats vi kan dra och som vi nämnt ovan är det finns en kontrast mellan barnens bild av deras framtid och möjligheter och de professionellas bild. De professionella berättade om svårigheter och hinder till integration medan barnen såg ljus på framtiden och ansåg sig ha goda möjligheter. De professionella berättade om svårigheter som många barn möter när de börjar på skola utanför barnhem. Hur sympatin från samhället försvinner i takt med att barnen lämnar barnhemmen. De vuxna beskrev hur avsaknad av familj och föräldrar tog sig i uttryck genom att barnen får svårigheter att skaffa såväl jobb som egna familjer; vilket leder till att det är svårt för dem att integreras i samhället. Kontrasten förvånade oss. Vi tänker att det delvis kan bero på att de barn vi har intervjuat fortfarande är så pass unga att de går på skola och bor heltid på barnhemmet. Det gör att de är mer skyddade från samhället och ännu inte märkt av den stigmatisering som de professionella beskriver. Vi anser att denna tanke stärks genom att de professionella berättade att stigman blir som tydligast då barnen börjar på en internatskola utanför barnhemmet eller när de lämnar barnhemmet för att börja vuxenlivet. Vad som dock ska finnas i åtanke är det faktum att de professionella talar genomgående i uppsatsen generellt om barn på barnhem och känner inte till det barnhemmet eller de barnen som vi intervjuat. Det kan tänkas att även detta spelar in på deras skilda bilder av situationen.

Om vi hade haft möjlighet att intervjua de äldre barnen kan det tänkas att vi hade fått fram ett annat resultat. De äldre barnen går på skola utanför barnhemmet och möter därför samhället på ett annat sätt än de barnen vi intervjuade. De hade troligtvis haft en annan syn på stigma. Den slutsatsen grundar vi på det som de professionella berättade för oss. Den grundas även på att några av de äldre barnen nämnde för Aida i

förfärdelsen att de hade stött på svårigheter så som mobbning och uteslutning från gemenskapen på internatskolan på grund av att de kommer från ett barnhem.

En annan slutsats vi kan dra efter att ha varit fem veckor i Ghana och mött såväl lekmän som professionella, är att många ser på barn från barnhem som en homogen grupp. Vi upplevde att detta grupptänk, både från samhällets och de professionellas beskrivningar, var något som i mesta mån påverkade barn från barnhem negativt. Detta tror vi bidrar ytterligare till stigmatisering och ger en negativ bild av barn som växer upp på barnhem. Vi upplevde att när barn handlar på ett sätt som uppfattas som negativt av omgivningen förklaras detta utifrån deras bakgrund som "barnhemsbarn". De professionella lyfte fram barns mindre positiva egenskaper och förklarade dem utifrån deras uppväxt på barnhem. Även barnen som vi intervjuade talade utifrån ett grupptänk. Till skillnad från de vuxna kunde barnen se de positiva aspekterna i gruppen "barnhemsbarn", då utifrån att samhället kunde sympatisera med dem och ge dem saker.

Vi avslutar vår slutdiskussion med att konstatera att den positiva bilden av framtid som barnen förmedlade, som vi till en början av undersökningen såg som naivitet från barnen kom att ersättas med beundran. En beundran över det hopp som varje barn så starkt visade oss. En kämpaglöd som var otrolig, en stark drivkraft att trots en tuff start i livet skulle de lyckas att bli sjuksköterskor, läkare och astronauter. Denna tanke kring att ingenting är omöjligt gör att vi hyser en stark tro att dessa barn kommer att lyckas med det de företar sig i livet trots samhällets aviga inställning till dem. Vi vill även betona att dessa barn är experter på sina egna liv och deras egna inre resurser och drivkrafter kan inga professionella åsikter ta ifrån dem.

6.2 Vidare forskning

Vår tanke kring vidare forskning tog form när Doktor Kwabena berättade för oss om avsaknaden av forskning kring vad som händer med barn efter att de lämnar barnhemmet. Han berättade att ingen tidigare i Ghana har sett konsekvenserna som kan bli när barnen lämnar barnhemmet. Samhället har inte funderat på de ekonomiska konsekvenserna som avsaknaden av insatser skapar. Det hade varit intressant att bredda den undersökning vi bedrivit genom att intervjua fler personer som har lämnat och nu lever på egen hand. Vår undersökning belyser barnens tankar; vad de tror kommer hända i framtiden. Genom att intervjua fler personer som tidigare har bott på barnhem hade undersökningen kunnat inriktas mot hur det blir för barnen efter tiden

på barnhemmet. Detta då forskaren hade kunnat få konkreta exempel på barnhemmets påverkan på framtiden för de barn som levt där. Det hade även varit intressant att studera de ekonomiska konsekvenserna genom att se vad det kostar samhället med de barn som inte lyckats integreras i samhället och få jobb. Doktor Kwabena beskrev att många av de ungdomar som efter barnhem hamnar utanför samhället riskerar att hamna i kriminalitet.

Det finns mängder av alternativ till vidare forskning. De vi nämner ovan är dock något vi tänker kan gynna barnen som idag växer upp på barn hem; samt Ghana i stort.

7 Referenser

- Bell, J. (2000) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: studentlitteratur
- Berger, P. & Luckmann, T. (2008). *Kunskapssociologi*. (Andra upplagan)
Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Ejrnos, M & Kristiansen, S. (2013) "perspektiv på sociala problem i USA och Skandinavien Meeuwisse, A & Swärd, H (red) *Perspektiv på sociala problem*.
Stockholm: Natur och kultur.
- Foster, G., Shakespear, R. Chinema, F, Jackson, H. Gregson, S. Marange & C. Mashumba, S (1995) Orphan prevalence and extended family care in a peri-urban community in Zimbabwe. 7,1 3-18.
- Frimpong- Manso. K (2014) "Child welfare in Ghana: The past, present and future" *Journal of Educational and Social Reserch*, 4,6 411-419.
- Frimpong-Manso, K. (2015) "The social support networks of care leacers from a children's village in Ghana: formal and informal supports." *Journal of Child and family social work*.
- Giddens, A & Sutton, P, W (2007) *Sociologi*: Lund studentlitteratur.
- Goffman, E. (2002) *Stigma - Den avvikandes roll och identitet*: Stockholm: Nordsteds Förlag.
- Hewitt, P.j (1981) *Jaget och samhället, social psykologi ur det symboliska interaktionimens perspektiv*. Stockholm: Wahlström och Widstrand
- Holme, I. & Solvagn, B. (1997) *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Jacobsson, K. Thelander, J & Wästerfors, D. (2010) *Sociologi för socionomer*. Malmö: Gleerups utbildning.
- Johansson, T (2012) *Den lärande människan: utveckling lärande socialisation*
Stockholm: Liber.
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Larsson, S. (2005) "Kvalitativ metod - en introduktion" I Larsson, S Lilja & J Mannheimer, K (red): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Studentlitteratur, Lund.
- Lindgren, S. (2007): *Sociologi 2,0 samhällsteori och samtidskultur*. Malmö: Gleerups utbildning.
- Lindquist, R & Nygren, L (2006) "Social teori och socialt arbete" i Meeuwisse, A.

Sunesson, S & Swärd, H (red) *Socialt arbete en grundbok Stockholm* : Natur och kultur.

Meeuwisse, A & Swärd, H (2006) "Vad är socialt arbete?" i Meeuwisse, A. Sunesson, S & Swärd, H (red) *Socialt arbete en grundbok*. Stockholm: Natur och kultur

Meeuwisse, A & Swärd, H (2006) "Socialt arbete i ett interbationellt perspektiv" i Meeuwisse, A. Sunesson, S & Swärd, H (red) *Socialt arbete en grundbok*. Stockholm: Natur och kultur

Muguwe, E. Taruvinga, F. Manyumwa, E & N. Shoko, N. (2011) "Re-integration of institutionalised children into society: a case study of Zimbabwe."

SOCIAL WELFARE(2015) Why not orphanage (elektronisk), *The department of social welfare*, Accra, Ghana http://www.ovcghana.org/why_not_orphanages.html (2015-02-19).

Thomassen, M. (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Trost, J & Levin, I (2010) *Att förstå vardagen: med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning" (elektronisk)
https://attachment.fsbx.com/file_download.php?id=466466033502599&eid=ASuJOoq_CbTMrV5FQ6rfvEpX3_TiozDjMuVLJYsjvPB1eiTezRPZvWKTJQPYyk1MxRE&inline=1&ext=1429257390&hash=ASsfESbEFjfR7hin (2015-04-16).

UNCIEF (2012) at glance; Ghana (elektronisk) *Unicef officiella hemsida*http://www.unicef.org/infobycountry/ghana_statistics.html (2015-02-25).

Bilagor

Intervjuguide barnen:

What is your name?

How old are you?

For how long have you been staying at the orphanage?

What do you like to do on your spartime?

Can you tell us have the time has been at the orphanage and how it is growing up here?

For how long do you think you are going to stay here?

What are your plans after you have finished school?

Can you describe what you think about your future?

Can you tell us about what has been good and less good growing up at the orphanage?

How do you think staying at the orphanage will affect your future?

How would you describe a good future?

What is important in life according to you?

Do you have any friends outside the orphanage?

Is it important to have friends outside the orphanage? If yes – why? If no – why?

Can you describe what a good person is to you?

When you have problems in life, is there any person that you can turn to, and get advice?

Can you tell us something about the social welfare?

Is there any help to get from the social welfare?

What have you been taught about life, at the orphanage?

Interview guide professional:

What is your name?

Can you tell us about your work?

Can you tell us about your thoughts regarding children that grow up in orphanages?

Can you tell us about what you know about these children's opportunities and future?

Can you tell us about the stigma towards children that grow up in orphanages? How is the stigma being showed and why?

In what way are these children a stigmatized group?

Are there any efforts to work against the stigma? Describe.

What qualifications are important for a child to have?

What efforts are available for children who grow up in orphanages when the time has come for them to leave the orphanage and get established in the society?

Can you describe the difficulties of being reintegrated for these children?

What problems are these children facing when leaving the home?

What norms and values should a child follow?

Can you describe if there is any difference between orphans and children who grow up in regular families?

How is child rearing being seen in Ghana?

How do you think the children look at their resources and difficulties?

How are the social structures in Ghana constructed that exclude and stigmatize children that grow up in orphanages?

What do you think the children know about the efforts that are and are not available for them, do you think they are aware of it?

What is your opinion about the available efforts for orphans, and the lack of them?

What efforts do you think would be the best for orphans regarding the after care?

Intervju med Kodjo

Name?

Age?

What are you currently doing now?

How old were you during the time you lived at the orphanage?

For how long did you stay at the orphanage?

How old were you when you left the orphanage?

What was the reason behind leaving the orphanage?

Can you tell us about what happened after, when you left the orphanage?

What was your first job?

Did you know people outside the orphanage?

Do you think that it is important to know people outside the orphanage? If yes – why?

If no – why?

What were you taught during the time you lived at the orphanage?

Was there anyone you could turn to during the time you lived at the orphanage?

For how many years have you been going to school?

What do you think is important in life?

Can you tell us what you think is benefiting and non-benefiting about growing up in an orphanage?

How do you think the society thinks about children who grow up in an orphanage?

When you applied for your first job, did you tell them that you grew up in an orphanage? If yes – why? If no – why?

Can you tell us about the opportunities and difficulties when you left the orphanage?

Can you tell us about the difference in opportunities and difficulties in general terms, between you and a child that has grown up in a regular family?

What do you know about efforts from social welfare, and if you could turn to them when you need help?

If you would give advice to the children who are currently staying at an orphanage, what would that be?

Intervju med Atta

What is your name?

How old are you?

Can you tell us something about your background?

Can you tell us about the background of the orphanage; how it all started and gradually developed?

What is your position at the orphanage?

What can you tell us about the children's future?

Can you describe what happens after the children leave the orphanage?

Have you seen any difficulties or opportunities for the children which grow up in an orphanage? Describe.

What do you think other people think about children which grow up in orphanages?

What efforts are available, from the society, towards children which grow up in orphanages?

What qualifications do you think a child should have?

Can you describe what you think is most important from a child to be taught, before leaving the orphanage?